

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»

Навчально-науковий інститут економіки

Факультет менеджменту

Кафедра менеджменту

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
кваліфікаційної роботи ступеня бакалавра

студентки Сич Валерії Євгеніївни

академічної групи 073-20-4

спеціальності 073 Менеджмент

на тему Обґрунтування управлінських рішень щодо підвищення ефективності діяльності підприємства (за матеріалами АТ «Інтерпайп НМТЗ»)

Керівник кваліфікаційної роботи	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
	Саннікова С.Ф.			
Рецензент				
Нормоконтролер	Саннікова С.Ф.			

Дніпро
2024

ЗАТВЕРДЖЕНО:
завідувач кафедри менеджменту

_____ Швець В.Я.
(підпис)
« 20 » травня 2024 року

**ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеня бакалавра**

студентці Сич В.Є. академічної групи 073-20-4

спеціальності 073 Менеджмент

на тему Обґрунтування управлінських рішень щодо підвищення ефективності діяльності підприємства (за матеріалами АТ «Інтерпайп НМТЗ»)

затверджену наказом ректора НТУ «Дніпровська політехніка» від 27 травня 2024 р. №474-с

Розділ	Зміст	Термін виконання
Теоретичний	Теоретичні основи управління ефективністю діяльності підприємства	20.05.2024 р. – 28.05.2024 р.
Аналітичний	Аналіз ефективності діяльності АТ «Інтерпайп Новомосковський трубний завод»	29.05.2024 р. – 10.06.2024 р.
Рекомендаційний	Обґрунтування управлінських рішень щодо підвищення ефективності діяльності АТ «Інтерпайп НМТЗ»	11.06.2024 р.– 20.06.2024 р.

Завдання видано _____ Саннікова С.Ф.
(підпис керівника)

Дата видачі « 20 » травня 2024 року

Дата подання до екзаменаційної комісії « 21 » червня 2024 року

Прийнято до виконання _____ Сич В.Є.
(підпис студентки)

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи бакалавра
студентки групи 073-20-4
НТУ «Дніпровська політехніка»
Сич Валерії Євгеніївни

на тему: Обґрунтування управлінських рішень щодо підвищення ефективності діяльності підприємства (за матеріалами АТ «Інтерпайп НМТЗ»)

**ВИТРАТИ, ДОХІД, ЕФЕКТИВНІСТЬ, ПРИБУТОК, УПРАВЛІННЯ,
ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ, ЯКІСТЬ**

Структура роботи: 77 сторінок комп'ютерного тексту; 19 рисунків; 23 таблиці; 33 джерела посилання.

Об'єкт розроблення – процес управління ефективністю діяльності АТ «Інтерпайп НМТЗ».

Мета роботи – теоретичне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності діяльності підприємства АТ «Інтерпайп НМТЗ».

Основні результати кваліфікаційної роботи бакалавра полягають у такому: вивчено теоретичні основи управління ефективністю діяльності підприємства; надана інформація про АТ «Інтерпайп НМТЗ»; проаналізовано фінансовий стан, фінансові результати і витрати підприємства; проведено аналіз основних економічних показників діяльності АТ «Інтерпайп НМТЗ»; здійснено аналіз ефективності використання персоналу, основних засобів і оборотних активів; розроблено і обґрунтовано управлінські рішення щодо підвищення ефективності діяльності АТ «Інтерпайп НМТЗ».

Методи дослідження – методи фінансового, економічного аналізу, критичного аналізу, узагальнення, порівняння; табличний і графічний методи.

Результати кваліфікаційної роботи бакалавра рекомендовано для використання у АТ «Інтерпайп НМТЗ» з метою підвищення ефективності його діяльності.

Сфера застосування – це процес управління ефективністю діяльності підприємства.

Економічна ефективність реалізації запропонованих управлінських рішень полягає у збільшенні прибутку від реалізації продукції на 26062,1 тис. грн. в результаті збільшення експорту труб на європейські ринки та у підвищенні якості продукції і збільшенні прибутку від реалізації продукції на 16595,6 тис. грн. в результаті освоєння нової системи зовнішнього полімерного покриття на основі епоксидного праймеру TEKNOS. Сумарне збільшення прибутку від реалізації продукції складе 42658 тис. грн., зростання чистого прибутку становитиме 34979 тис. грн.

Значимість роботи полягає в розробці та обґрунтуванні управлінських рішень, направлених на підвищення ефективності діяльності АТ «Інтерпайп НМТЗ», які можуть бути реалізовані в практичній діяльності підприємства.

ABSTRACT

of qualification paper for the Bachelor's degree
by the student of the academic group 073-20-4
Dnipro University of Technology
Sych Valeriia Yevheniivna

Title: Substantiation of managerial decisions on improving the efficiency of an enterprise (based on the materials of JSC "Interpipe NMPP")

COSTS, INCOME, EFFICIENCY, PROFIT, MANAGEMENT,
FINANCIAL RESULTS, QUALITY

Structure: 77 printed pages; 19 figures; 23 tables; 33 references

Object of development is the process of managing the efficiency of JSC "Interpipe NMPP".

The aim of the paper is theoretical substantiation and development of practical recommendations for increasing the efficiency of the enterprise JSC "Interpipe NMPP".

The main findings of the qualification paper for the Bachelor's degree are as follows: the theoretical foundations of managing the efficiency of the enterprise are studied; the information about JSC "Interpipe NMPP" is presented; the financial state, financial results and expenses of the enterprise are analyzed; the analysis of the main economic indicators of JSC "Interpipe NMPP" is carried out; the analysis of the effectiveness of the use of personnel, fixed assets and current assets is carried out; the managerial decisions on increasing the efficiency of JSC "Interpipe NMPP" activities are developed and substantiated.

Research methods are methods of financial, economic analysis, critical analysis, generalization, comparison; tabular and graphical methods.

The findings of the qualification paper for the Bachelor's degree are recommended for use in JSC "Interpipe NMPP" in order to increase the efficiency of its activities.

Application is the process of managing the efficiency of the enterprise.

Economic efficiency of the implementation of the proposed managerial decisions consists in increasing the profit from the sale of products by 26062.1 thousand UAH, as a result of the increase in the export of pipes to European markets and in the improvement of the quality of products and in increasing the profit from the sale of products by 16595.6 thousand UAH, as a result of the development of a new system of external polymer coating based on TEKNOS epoxy primer. The total increase in profit from product sales will be 42658 thousand UAH, the increase in net profit will be 34,979 thousand UAH.

The value of the research consists in the development and substantiation of managerial decisions aimed at increasing the efficiency of JSC "Interpipe NMPP", which can be implemented in the practical activities of the enterprise.

ЗМІСТ

Вступ	4
1 Теоретичні основи управління ефективністю діяльності підприємства	6
1.1 Ефективність діяльності підприємства	6
1.2 Шляхи покращення управління ефективністю діяльності підприємства	12
2 Аналіз ефективності діяльності АТ «Інтерпайп Новомосковський трубний завод»	19
2.1 Інформація про АТ «Інтерпайп НМТЗ» і історія розвитку підприємства	19
2.2 Аналіз реалізації продукції підприємства	24
2.3 Аналіз фінансового стану АТ «Інтерпайп НМТЗ»	29
2.4 Аналіз фінансових результатів і витрат підприємства	37
2.5 Аналіз основних економічних показників діяльності АТ «Інтерпайп НМТЗ»	44
2.6 Аналіз ефективності використання персоналу підприємства	47
2.7 Аналіз ефективності використання основних засобів АТ «Інтерпайп НМТЗ»	53
2.8 Аналіз ефективності використання оборотних активів підприємства	57
3 Обґрунтування управлінських рішень щодо підвищення ефективності діяльності АТ «Інтерпайп НМТЗ»	61
3.1 Перспективні напрями підвищення ефективності діяльності підприємства	61
3.2 Розробка і обґрунтування управлінських рішень, направлених на підвищення ефективності діяльності АТ «Інтерпайп НМТЗ»	62
Висновки	70
Перелік джерел посилання	74

ВСТУП

Поняття «ефективність діяльності підприємства», в сучасних ринкових умовах, займає одну з важливих характеристик доходності бізнесу та результативності управління компанією, що сприяє її подальшому функціонуванню та розвитку. В умовах високого рівня невизначеності, конкуренції, присутності різного роду кризових явищ, наявності різних політичних та економічних проблем в країні та через неузгодженість рішень менеджерів всередині компанії, підвищення ефективності функціонування підприємства є першочерговим напрямом вирішення зазначених проблем. Управління ефективністю діяльності покликане планомірно і прогнозовано з урахуванням викликів зовнішнього середовища та внутрішнього потенціалу підприємства розробляти і реалізовувати необхідні заходи для покращення роботи підприємства, поліпшення використання ресурсів, покращення функціонування всіх сфер діяльності, успішної участі у конкурентній боротьбі, забезпечення сталого розвитку підприємства.

Ефективна діяльність підприємства дозволяє вижити йому в кризових умовах, а в умовах стабільного розвитку стати сильнішим, кращим та успішнішим. Для підвищення ефективності діяльності підприємства відшукують необхідні ресурси, задіюють невикористані резерви, використовують всю наявну майстерність менеджменту для вирішення довгострокових цілей успішного функціонування.

Актуальність обраної теми дослідження полягає в тому, що підвищення ефективності діяльності підприємства є основою розвитку суб'єкта господарювання, підтримання належного фінансового стану та покращення його, базисом підвищення фінансових результатів, основою забезпечення високої конкурентоспроможності. Практичне вирішення проблеми ефективності діяльності для вітчизняних підприємств і в теперішній складний час є сучасним, нагальним і актуальним.

Об'єкт розроблення – процес управління ефективністю діяльності АТ «Інтерпайп НМТЗ».

Предмет розроблення – теоретично-методичні і практичні підходи до управління ефективністю діяльності підприємства.

Метою роботи є теоретичне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності діяльності підприємства АТ «Інтерпайп НМТЗ».

Для досягнення поставленої мети в роботі поставлені і вирішені такі завдання:

- вивчити теоретичні основи управління ефективністю діяльності підприємства;
- надати інформацію про АТ «Інтерпайп НМТЗ»;
- проаналізувати фінансовий стан підприємства;
- здійснити аналіз фінансових результатів і витрат підприємства;
- провести аналіз основних економічних показників діяльності АТ «Інтерпайп НМТЗ»;
- здійснити аналіз ефективності використання персоналу підприємства;
- виконати аналіз ефективності використання основних засобів АТ «Інтерпайп НМТЗ»;
- провести аналіз ефективності використання оборотних активів підприємства;
- розробити і обґрунтування управлінських рішень щодо підвищення ефективності діяльності АТ «Інтерпайп НМТЗ».

Методи дослідження: методи фінансового, економічного аналізу, критичного аналізу, узагальнення, порівняння; табличний і графічний методи.

Практична значущість результатів дослідження полягає в розробці та обґрунтуванні управлінських рішень, направлених на підвищення ефективності діяльності АТ «Інтерпайп НМТЗ», які можуть бути реалізовані в практичній діяльності підприємства.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Ефективність діяльності підприємства

В загальному розумінні економічна категорія «ефективність» відображає співвідношення між одержаними результатами та затраченими на їх досягнення ресурсами. На теперішній час немає єдиного загальноприйнятого показника рівня економічної ефективності підприємства. За існуючих методичних підходів до визначення ефективності в чисельнику формули може бути використано: валовий, балансовий, операційний, чистий прибуток, у знаменнику – середні показники загального капіталу (загальні активи), основного капіталу (довгострокові активи), оборотного капіталу (поточні активи). Для здійснення комплексної оцінки ефективності діяльності підприємства проводять оцінку за такими критеріями: економічної ефективності виробництва; ефективності використання праці; ефективності використання основних виробничих фондів; ефективності використання матеріальних ресурсів; ефективності використання фінансових та інвестиційних коштів; якості продукції; фінансово-економічні показники; ефективності використання активів [1, с. 192-193].

Підприємство вважається ефективним, якщо може виготовляти максимальний обсяг продукції належної якості, і реалізовувати його з мінімальними витратами. Управління ефективністю виробничої діяльності підприємства – це сукупність стратегій та заходів, набір методів і інструментів, які використовуються для досягнення максимальної продуктивності та результативності виробничих процесів підприємства. Класична методологія визначення ефективності формалізується через співвідношення ефекту (результату) до витрат (ресурсів), яке має бути більшим за одиницю. Кожне підприємство має прагнути до раціонального використання ресурсів, усунення

«вузьких місць», зменшення операційних витрат, удосконалення технології, скорочення часу виробництва, попередження простоїв обладнання, підвищення ефективності використання основних фондів тощо [2].

За характером виділяють ефективність ресурсів, серед показників якої вирізняють ефективність використання основних засобів, ефективність використання персоналу тощо, та ефективність витрат, серед показників якої вирізняють ефективність капітальних вкладень, ефективність поточних витрат, ефективність сукупних витрат тощо. Економічна ефективність виробництва відображає ступінь використання кадрового потенціалу, виробничих потужностей, устаткування, окремих видів матеріальних ресурсів тощо [3].

Під економічною ефективністю ресурсного забезпечення підприємства розуміють міру результативності використання певного виду виробничого ресурсу або сукупності ресурсів, яка найчастіше вимірюється відношенням одержаного результату діяльності підприємства до обсягу застосовуваного ресурсу (ресурсів) або витрат, які пов'язані із використанням цього ресурсу (ресурсів).

Показники ефективності ресурсів можна згрупувати за такими ознаками, як: залежність між величиною показника та рівнем результативності використання певного виробничого ресурсу; складові, що містяться у чисельнику та знаменнику математичного виразу показника; ступінь узагальненості; одиниця виміру. Зазначені показники можуть виступати дієвим інструментом виявлення резервів зростання фінансово-економічних результатів діяльності підприємств [4].

Економічна ефективність діяльності підприємства як економічна категорія характеризується низкою фінансових показників (прибутком, рентабельністю), під час аналізу яких слід орієнтуватися на довгострокову перспективу розвитку організації. Оцінюючи економічну ефективність діяльності підприємства, слід орієнтуватися на те, що вона має бути як мінімум не нижчою за ефективність діяльності інших учасників ринку [5, с. 31].

Ефективність діяльності підприємства залежить від професіоналізму та особистих якостей керівника, від забезпеченості підприємства ресурсами, системи комунікацій на підприємстві, організаційної структури управління, системи підбору персоналу та ін. Відповідно, кожному підприємству слід періодично проводити оцінку ефективності його діяльності, а також розробляти різні заходи щодо її підвищення. Одним із підходів до оцінювання ефективності управління є аналіз та оцінка на за результатами господарської діяльності підприємства, тобто на основі порівняння фінансових показників, зокрема рентабельності та аналізу ділової активності [6, с. 28].

«Економічна ефективність» – це співвідношення результату, ефекту до використаних ресурсів, затрат.

Тому для оцінки ефективності діяльності підприємства використовують такі групи показників:

1. Показники ефективності використання основних засобів: віддача основних засобів, рентабельність основних засобів, фондомісткість продукції, віддача активної частини основних засобів.

2. Показники ефективності використання оборотних засобів: коефіцієнт оборотності, коефіцієнт завантаження, тривалість одного обороту нормованих оборотних коштів, відносне вивільнення оборотних коштів.

3. Показники ефективності використання трудових ресурсів: виробіток, трудомісткість, продуктивність, коефіцієнт ефективності використання робочого часу, економія фонду оплати праці тощо.

4. Показники ефективності поточних витрат: витратомісткість продукції, матеріаломісткість, енергомісткість, зарплатомісткість продукції, питомі управлінські витрати. Узагальнюючі показники економічної ефективності виробництва: рентабельність активів, рентабельність власного капіталу, рентабельність продукції, рентабельність господарської діяльності [7, с. 191].

Деренська Я. М. [8, с. 83] пропонує зосередити увагу на п'ятьох групах коефіцієнтів, що характеризують ефективність використання: основних засобів (фондовіддача, рентабельність основних засобів), оборотних коштів

(коефіцієнти оборотності оборотних коштів, мобільності активів, покриття, рентабельності оборотних коштів), капіталу (коефіцієнти автономії, фінансової стабільності, рентабельності ресурсів, рентабельності продажів, ресурсовіддачі), трудових (продуктивність праці, зарплатовіддача, фондоозброєність) і матеріальних ресурсів (матеріаловіддача, коефіцієнт оборотності запасів).

Існує економічна, екологічна, соціальна ефективність (рис. 1.1).

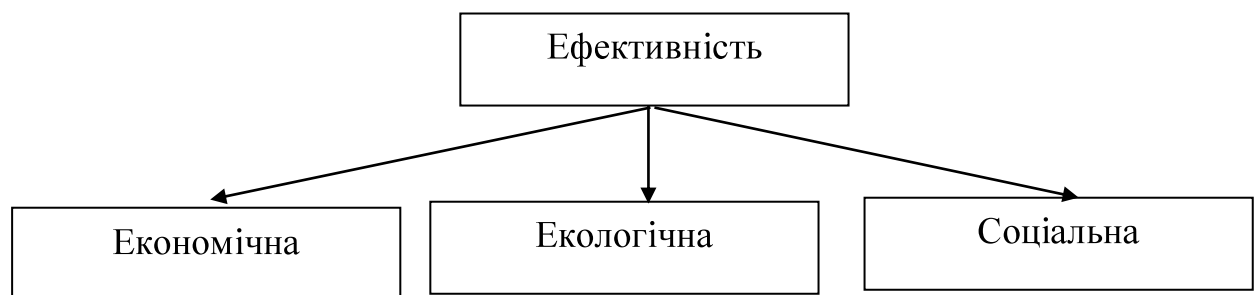

Рисунок 1.1 – Види ефективності

Економічна ефективність означає досягнення економічних цілей. Виробничо-економічна ефективність відображає вищу ефективність на одиницю ресурсів, задіяних у виробничому процесі.

Екологоекономічна ефективність, крім досягнення економічних цілей, включає також забезпечення суспільних потреб населення, забезпечення екологічно чистою продукцією та забезпечення охорони навколишнього середовища.

Соціально-економічна ефективність включає досягнення економічних цілей, які насамперед відповідають інтересам підприємців, і соціальних цілей, що відображають потреби окремих осіб – працівників і суспільства в цілому.

Ефективність діяльності підприємства – це результат управління підприємством, що характеризується результатами його діяльності в різних сферах: фінансовій, операційній, інвестиційній, інноваційній, екологічній, соціальній і т.д. [9].

Залежно від форми подання результатів і витрат автори [10, с. 99-100] розрізняють наступні категорії ефективності:

1) технічна ефективність – результати й витрати вимірюються в натурально-речовинній формі;

2) економічна ефективність – результати й витрати оцінюються у вартісній формі;

3) соціально-економічна ефективність – враховуються не лише економічні, але й соціальні наслідки реалізації заходу.

Система показників ефективності повинна давати всебічну оцінку використання ресурсів підприємствами та включати всі загальноекономічні показники. Ефективність управління діяльністю підприємств визначається як результат управління маркетинговою, виробничою, фінансовою, інноваційною діяльностями та управлінням персоналом.

Ефективність може визначатись як результативність системи, що виражається у відношенні корисних кінцевих результатів її функціонування до витрачених ресурсів. При цьому система показників ефективності повинна відображати витрати всіх видів ресурсів, створювати передумови для виявлення резервів підвищення ефективності; стимулювати використання всіх резервів.

Ще більш розширений перелік категорій ефективності представлений такими видами:

1. Економічна ефективність – це відношення прибутку до витрат. Оцінюючи економічну ефективність, організації можуть приймати рішення про те, як вкладати ресурси, щоб досягти максимально можливих результатів;

2. Організаційна ефективність – це здатність підприємства до досягнення своїх цілей та завдань шляхом раціонального використання ресурсів і процесів. Організаційна ефективність вимірює наскільки ефективно організація виконує свої функції та досягає поставлених перед нею результатів;

3. Соціальна ефективність – це поняття, яке відноситься до впливу діяльності на суспільство та громадян, зокрема на їхнє благополуччя, якість життя та соціокультурний розвиток;

4. Техніко-технологічна ефективність – показує наскільки оперативно

організація продукує та впроваджує нові техніку та технології, здійснює модернізацію процесів та методів виробництва, підвищує рівень якості, здатна розширювати матеріально-технічну базу та технологічне забезпечення для випуску продукції;

5. Екологічна ефективність дозволяє оцінити вплив діяльності підприємства на природне середовище з метою зменшення негативних екологічних наслідків та сприяння сталому розвитку [11].

Управління ефективністю діяльності підприємства являє собою інтегрований підхід менеджменту, що об'єднує різні напрями діяльності, а саме: стратегію, управління персоналом, операційний менеджмент, планування, аналіз, облік і контроль, відповідні методи, моделі, системи та програмне забезпечення, що буде впливати на стійке зростання ефективності його діяльності. Управління ефективністю діяльності інтегроване в усі аспекти управління підприємством і процеси ухвалення рішень, поєднує всі напрями діяльності так, щоб воно було орієнтоване на досягнення найкращих результатів [12, с. 167].

Ачкасова Л. М. [13, с. 13] підтверджує думку, що управління ефективністю діяльності підприємства представляє собою інтегрований процес для забезпечення сталого зростання ефективності. Управління ефективністю діяльності підприємства є систематичним підходом до вдосконалення результатів. Оптимальність системи управління ефективністю діяльності підприємства залежить від інструментів, які використовуються для вирішення задач системи: від методів й алгоритмів планування, аналізу, організації, мотивації і контролю ефективності.

Управління ефективністю діяльності підприємства є комплексним багатофункціональним процесом, що передбачає управління кадровими, матеріальними та іншими видами ресурсів, бізнес-процесами з метою забезпечення стійкого функціонування суб'єкта господарювання, захищеності від зовнішніх та внутрішніх ризиків і загроз. Управління діяльністю має ґрунтуватися на періодичному проведенні ретроспективного аналізу рівня її ефективності [14, с. 14].

1.2 Шляхи покращення управління ефективністю діяльності підприємства

Вибір правильних методів оцінки ефективності та їхнє належне впровадження на підприємстві є ключовими складовими успішного управління та досягнення стратегічних цілей. Вони допомагають компаніям забезпечити ефективність, конкурентоспроможність та стабільність у сучасному бізнес-середовищі. Існують такі методи як: ключові показники ефективності (KPI), методологія OKR (Objectives and Key Results), EVA або Економічна Додана Вартість (Economic Value Added), Benchmarking, Customer Lifetime Value (CLV), або Вартість Клієнта Протягом Усього Життя, TQM або Total Quality Management (Загальний менеджмент якості), Метод Шести Сигм (Six Sigma), ABC або Activity-Based Costing. В залежності від виду компанії (стартапи, технологічні, виробничі, консалтингові, торгівельні компанії) обираються найбільш прийнятні методи, що дозволяє приймати обґрунтовані управлінські рішення і досягати стратегічних цілей [15, с. 913].

Підприємства аналізують внутрішні та зовнішні фактори для того, щоб зрозуміти необхідність змін, стати готовими до швидкої адаптації та впровадження новаторських підходів, оптимізувати процеси. За рахунок ефективного управління змінами можна вчасно адаптувати стратегії, що забезпечить гнучкість у процесі реалізації механізмів сталого розвитку та сприяє формуванню адаптивної моделі управління, здатної ефективно реагувати на зміни внутрішнього та зовнішнього середовища [16, с. 478].

Для того, щоб підприємство постійно розвивалося, збільшувало свою прибутковість та конкурентоспроможність, необхідно шукати способи вдосконалення процесу управління підприємством. Основними шляхами вдосконалення системи менеджменту підприємства є: розробка комплексного плану удосконалення системи управління підприємством та всіх його складових в частині забезпечення ефективності організаційних і технічних рішень, покращення інформаційних потоків; впровадження автоматизованого

управління виробничим процесом підприємства; удосконалення організаційних структур управління підприємством застосуванням сучасних форм; поліпшення інформаційної системи менеджменту з метою покращення якості інформації та швидкості її передачі; використання комп'ютерної техніки та засобів автоматизації; співпраця з іноземними партнерами; використання світового досвіду [17, с. 121].

Управління ефективністю діяльності повинно відбуватися не тільки на тактичному рівні, а й на стратегічному, тільки тоді воно матиме ефект у довгостроковій перспективі. Процес стратегічного управління ефективністю діяльності господарюючого суб'єкта в сучасних умовах розвитку національної економіки повинен складатися з наступних елементів:

1. Планування процесу розробки стратегії підприємства;
2. Стратегічний аналіз;
3. Розробка набору базових стратегій;
4. Узгодження змісту окремих стратегій та їх коригування;
5. Імплементация стратегій;
6. Контроль за реалізацією стратегій [18].

Політика управління ефективністю повинна відображати основні вимоги загальної стратегії розвитку підприємства та бути спрямованою на: здійснення заходів із підвищення продуктивності праці, нарощування обсягів виробництва та реалізації продукції, зниження собівартості продукції шляхом зменшення витрат на її виробництво та реалізацію, максимальну віддачу від вкладених у виробництво матеріальних, трудових та фінансових ресурсів, здійснення ефективної цінової політики з урахуванням попиту та пропозиції на ринку, забезпечення грамотного підходу до побудови договірних відносин із постачальниками та покупцями, ефективне використання раніше отриманого прибутку тощо [19, с. 92].

Підвищення ефективності діяльності забезпечується застосуванням в управлінні клієнтоорієнтованого підходу. Важливим у цьому питанні є зворотний зв'язок та ретельний збір інформації від споживачів, зокрема дуже цінними є проблеми, підняті незадоволеними клієнтами. Оптимальний метод

взаємодії з незадоволеними клієнтами та ефективного впровадження системних змін є важливим завданням для компаній, які прагнуть підвищити свою конкурентоспроможність та забезпечити стабільний розвиток. Негативні відгуки є цінним джерелом інформації для вдосконалення бізнес-процесів та активізації інновацій. Вони сприяють поліпшенню продукції, покращенню репутації, збільшенню лояльності, створенню вагомих конкурентних переваг. Потенційні переваги системних змін в діяльності компанії на основі негативних відгуків клієнтів мають стратегічне значення для успішного розвитку та конкурентоспроможності [20, с. 478]

Слід зазначити, що на теперішній час підприємства намагаються забезпечити ефективність своєї діяльності в кризових умовах. Під ефективністю розуміється методичний інструментарій управління, в процесі якого відбувається зростання отриманого результату у відношенні до засобів, витрачених на його досягнення. При цьому ефективність управління підприємством залежить від рівня ризикованості рішень, які приймаються за різних умов невизначеності. Наскільки управління ризиками буде ефективним, настільки меншою буде ймовірність настання кризового стану на підприємстві. Тому підвищення ефективності господарської діяльності на пряму залежить від успішного управління ризиками [21, с. 67].

Відмічається велика роль інвестицій і інновацій у забезпеченні ефективності діяльності підприємства, при цьому перспективним є досягнення позитивного синергетичного ефекту при взаємодії елементів, який веде до появи нових якісних станів. Синергетична модель в управлінні допомагає створенню умов для самоорганізації та саморозвитку підрозділів організації, що може призвести до інноваційного прориву та сталого розвитку компанії в цілому. Така модель включає інноваційний, інвестиційний, організаційний та економічний компоненти. Синергетична модель управління підприємством пропонує комплексний підхід, який приносить значні конкурентні переваги, в тому числі підвищення ефективності інвестицій через взаємозв'язки між інноваційними зусиллями та інвестиційними рішеннями. Це дозволяє

оптимізувати розподіл ресурсів, збільшити рентабельність інвестованого капіталу [22, с. 779].

У підвищенні ефективності діяльності суттєве значення набуває впровадження інноваційних процесів, при цьому не менш важливе завдання, полягає у створенні методик та методологій оцінок ефективності запроваджуваних в організаціях, установах та на підприємствах різноманітних інноваційних заходів чи процесів. Особливо коли постає потреба у фінансово витратних інноваційних заходах у виробничій діяльності підприємства для здійснення певних видозмін в організації виробничого процесу, в удосконаленні чи видозмінах технологій і обладнання, тоді вкрай необхідна методика оцінки економічної ефективності конкуруючих інноваційних рішень, що використовує математичний апарат і дозволяє ґрунтовно оцінити ефективність альтернативних варіантів інноваційних заходів [23, с. 51].

Основною складовою підвищення ефективності діяльності господарської системи є покращення використання працівників підприємства. Ефективність стимулювання трудового потенціалу працівників має формуватися на основі норм праці з використанням засобів стимулювання для підвищення зацікавленості працівників у досягненні високих показників діяльності роботодавця, укріпленням трудової дисципліни та сумлінного ставлення до праці. Важливим при цьому є нормування праці, яке повинно бути оптимальним, не завищеним чи заниженим. Повинно заохочуватися перевиконання норм. Управлінські рішення повинні бути націлені на підвищення продуктивності праці [24].

Зростання продуктивності праці персоналу слід забезпечувати певними чинниками мотивації, найбільш суттєвими з яких автори [25] вважають: фінансові й стимулювання вільним часом. Значну ефективність демонструє автоматизація процесу управління мотивацією персоналу, яка передбачає активну участь співробітників підприємства у виборі того або іншого чинника мотивації за допомогою нарахування й індивідуального використання основних і додаткових бонусних балів. Практичне застосування запропонованого способу автоматизації дає можливість підвищити економічну ефективність підприємства за рахунок підвищення

продуктивності праці та якості виготовленої продукції.

Сучасним механізмом підвищення ефективності діяльності підприємства є цифровий менеджмент. Цифровий менеджмент спрямований на зміну традиційних моделей управління. Цифрові технології дозволяють збирати та аналізувати великі обсяги даних, автоматизувати процеси, взаємодіяти з клієнтами та партнерами в режимі реального часу. Це дозволяє організаціям приймати більш ефективні рішення, підвищувати якість обслуговування та створювати нові конкурентні переваги. Впровадження цифрових технологій в процесі для обробки та передачі інформації змінює управлінські процеси в частині задоволення потреб у вдосконаленні менеджменту шляхом пошуку відповідних інструментів управління, супроводжується пошуком можливостей впровадження цифрових технологій як обов'язкової умови збереження конкурентоспроможності організації в умовах ринку і генеруванні високого прибутку [26, с. 59].

Разом з цифровізацією набуває популярності і розвитку в наш час діджиталізація. Велика кількість компаній вже мають та ведуть свій бізнес за допомогою інтернет-платформ (соціальні мережі, маркетплейси, онлайн-магазини). Це дає поштовх до стрімкого розвитку е-комерції. Створення віртуальних продажів забезпечує високі економічні показники прибутку компанії, ріст продажів та збільшення кількості користувачів, які переходять в потенційних покупців [27, с. 37].

Найбільш важливими факторами, що позитивно впливають на ефективність діяльності, є:

- 1) Розвиток. Технологічні інновації, особливо сучасні форми автоматизації та інформаційних технологій, суттєво впливають на рівень та динаміку ефективності виробництва. За принципом ланцюгової реакції вони викликають істотні зміни технічного рівня та продуктивності технологічного обладнання, методів та форм організації робочих процесів, навчання та кваліфікації персоналу тощо.

- 2) Ефективне керування матеріальними потоками. У компаніях з інтенсивним матеріальним та енергетичним виробництвом проблема економії

та зниження споживання сировини та енергії має постійно контролюватись компетентними фахівцями. Проблема збереження ресурсів у цих операціях може бути позитивно вирішена шляхом впровадження маловідходних та безвідходних технологій, збільшення виходу корисних продуктів чи енергії на одиницю використовуваного матеріалу, підвищення якості матеріалів за рахунок первинної обробки.

3) Використання технічних засобів. Цей чинник посідає одне з перших місць у програмі підвищення ефективності виробництва. Підвищення продуктивності наявного устаткування сприяє правильна організація ремонту та обслуговування, оптимальний термін служби, необхідна пропорційність потужності технологічно пов'язаних груп (агрегатів), чітке планування тимчасового завантаження, підвищення варіативності робіт тощо [28, с. 46-47].

Основними чинниками підвищення ефективності виробництва підприємства є підвищення рівня його технічного оснащення, підвищення якості управління, організації виробництва і праці, оптимізація обсягу і структури виробництва. Основними напрямками підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства є: ресурсний, який базується на покращенні використання наявних ресурсів та живої праці; організаційний, відповідно до якого проводиться пошук нових можливих шляхів удосконалення системи управління підприємства: технологічний, який передбачає запровадження у процеси виробництва сучасної техніки і технологій [29, с. 156].

На основі дослідження ефективності використання ресурсів підприємства та оцінки ресурсного потенціалу можна виявити напрями для подальшого підвищення ефективності, найбільш широко вживаними з яких є: підвищення рівня забезпеченості виробничими ресурсами, впровадження досягнень науково-технічного прогресу у процесі виробництва та при здійсненні організаційно-управлінської діяльності, удосконалення організації праці та її мотивації на підприємстві [30, с. 49].

Чинники підвищення ефективності:

а) зовнішні:

– непідконтрольні підприємству: пов'язані з ринковою ситуацією та з діяльністю держави в аспектах податкової системи, митної політики, фінансово-кредитної політики;

– підконтрольні підприємству: пов'язані з формуванням ринку під дією власне підприємства: удосконалення маркетингової діяльності підприємства, участь підприємства в різних об'єднаннях та суспільних організаціях;

б) внутрішні чинники:

– ресурсні: підвищення ефективності використання основних засобів; прискорення обертання оборотних коштів; підвищення ефективності роботи персоналу;

– чинники системного характеру (передбачають отримання ефекту від комплексного (системного) використання ресурсів: розвиток кооперації і спеціалізації; оптимізація структури управління підприємством; оптимізація джерел фінансування підприємства; удосконалення логістичної діяльності; розробка стратегії розміщення виробництва; впровадження системи управління якістю, сертифікація виробництва; удосконалення фінансово-економічної діяльності. Проаналізувавши вищерозглянуті чинники автори [31, с. 111]. Основними факторами підвищення ефективності роботи підприємства виділяють покращення технічного рівня підприємства, вдосконалення управління, організацію виробництва і праці, зміну обсягу та структури виробництва, покращення якості природних ресурсів і т. д.

2 АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ АТ «ІНТЕРПАЙП НОВОМОСКОВСЬКИЙ ТРУБНИЙ ЗАВОД»

2.1 Інформація про АТ «Інтерпайп НМТЗ» і історія розвитку підприємства

АТ «Інтерпайп Новомосковський трубний завод» (АТ «Інтерпайп НМТЗ») – це промислове підприємство, основним видом діяльності якого є виробництво та реалізація сталевих електрозварних труб різних видів, таких як: труби нафто- і газопровідні середнього діаметру, труби та профілі вуглецеві малого діаметру. Також підприємство здійснює послуги з нанесення ізоляційного антикорозійного покриття. АТ «Інтерпайп Новомосковський трубний завод» є складовою міжнародної вертикально інтегрованої трубно-колісної української металургійної компанії «Інтерпайп», до якої входять ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод», ТОВ «Інтерпайп Ніко-Тьюб», АТ «Інтерпайп Дніпропетровський Втормет» та електросталеплавильний комплекс «Інтерпайп Сталь». Місцерозташування АТ «Інтерпайп НМТЗ»: 51200, Дніпропетровська обл., м. Новомосковськ, вул. Сучкова, 115.

Будівництво заводу почалося в березні 1932 р. Першу продукцію – листовий прокат підприємство виготовило у 1935 р. У 1937 р. введено в експлуатацію цех широкого вжитку (потім він став називатися і функціонувати як цех оцинкованого посуду). У роки Вітчизняної війни завод був евакуйований на Урал у м. Сіверськ. Після повного руйнування виробничих цехів і комунікацій в роки війни у 1943 р. почалася післявоєнна відбудова заводу. У 1946 р. була відновлена діяльність механічного, ливарного та оцинкованого цехів. Через рік після відновлення цехів у 1947 р. на підприємстві було випущено перший післявоєнний прокат. У 1951 р. розпочали роботу комплекс з виробництва білої жерсті, лудильно-

оцинковочний цех, прокатний стан № 1. У 1955 р. першу продукцію видав цех емальованого посуду. У 1957 р. завод став називатися Новомосковський металургійний завод. У 1958 р. на підприємстві було освоєно випуск гарячекатаної тонколистової електротехнічної сталі. У 1961 р. (у вересні) на виконання народногосподарського завдання з інтенсивного розвитку паливно-енергетичної галузі з метою зростання видобутку нафти та газу, у рекордно стислі строки (9 місяців) був введений в експлуатацію трубоелектрозварювальний цех № 1 з виробництва труб великого діаметру для магістральних газо-, нафтопроводів і ліквідовано імпортозалежність держави щодо труб. У 1962 р. розпочали роботу дільниця з виробництва зварювальних плавлених флюсів для забезпечення діяльності нового стану виробництва електрозварювальних труб великого діаметру і лабораторія автоматизації та механізації. У 1965 р. вступив у дію трубоелектрозварювальний цех № 2 з виробництва нафтопровідних труб діаметром 159-426 мм. 22 грудня 1972 року завод отримав назву «Новомосковський трубний завод» (НМТЗ). У 1983 р. введено в експлуатацію трубоелектрозварювальний цех №3. Приватизація підприємства розпочалася у 1993 р. і завершилася у 1996 р., участь в якій прийняли 26 125 громадян України і засновниками відкритого акціонерного товариства (ВАТ) виступили члени організації орендарів орендного підприємства «Новомосковський трубний завод». У 2006 р. в результаті реорганізації було створено комплекс по виробництву труб великого та середнього сортаменту, а також відокремився цех емальованого та оцинкованого посуду (ТОВ «Новомосковський посуд»). У 2007 р. ВАТ «Новомосковський трубний завод» за рішенням позачергових загальних зборів акціонерів перейменовано у ВАТ «Інтерпайп Новомосковський трубний завод». В цьому ж році цех флюсу та фрити було вилучено з ВАТ «Інтерпайп Новомосковський трубний завод» та введено до складу ТОВ «Новомосковський посуд». У 2007 – 2009 рр. відбулася комплексна модернізація заводу і у 2008 р. введена в експлуатацію ділянка полімерного покриття труб. 31 січня 2013 р. відповідно до вимог

Закону України «Про акціонерні товариства» загальними зборами змінено найменування з Відкритого акціонерного товариства «Інтерпайп НМТЗ» на Публічне акціонерне товариство «Інтерпайп НМТЗ». 24 грудня 2018 р. змінилась назва підприємства з Публічного акціонерного товариства «Інтерпайп Новомосковський трубний завод» на Акціонерне товариство «Інтерпайп Новомосковський трубний завод», скорочено АТ «Інтерпайп НМТЗ» [32, 33].

Види діяльності підприємства: 24.20 Виробництво труб, порожнистих профілів і фітингів зі сталі (основний вид); 24.10 Виробництво чавуну, сталі та феросплавів; 25.99 Виробництво інших готових металевих виробів; 85.32 Професійно-технічна освіта. Код ЄДРПОУ 05393139.

АТ «Інтерпайп НМТЗ» має дочірнє підприємство ТОВ «Новомосковський посуд».

Структура управління АТ «Інтерпайп НМТЗ» наведена на рисунку 2.1 [33]. Діюча функціональна організаційна структура управління АТ «Інтерпайп НМТЗ» передбачає централізацію функціональних зв'язків, що забезпечує безперебійну роботу основних підрозділів. Комплекс з виробництва труб – основний структурний підрозділ, який займається виробництвом електрозварювальних труб діаметром 152-530 мм, 17-114 мм, профільних труб, здійсненням антикорозійного покриття труб; тим самим він забезпечує ефективне використання виробничих потужностей й систематичне вдосконалювання технологій виробництва. Основна функція ремонтного управління – утримання устаткування, будівель і споруд в належному технічно-справному стані. Основні функції сервісної служби – забезпечення безпечного ведення технологічного процесу й безперебійної подачі енергоресурсів підрозділам, безперебійної роботи очисних і гідротехнічних споруджень, їх ремонту; надання послуг підрозділам підприємства, що виконуються автотранспортною, землерійною та вантажопідйомною технікою; належне утримання підвідомчого обладнання для забезпечення об'єктів засобами зв'язку і сигналізації.

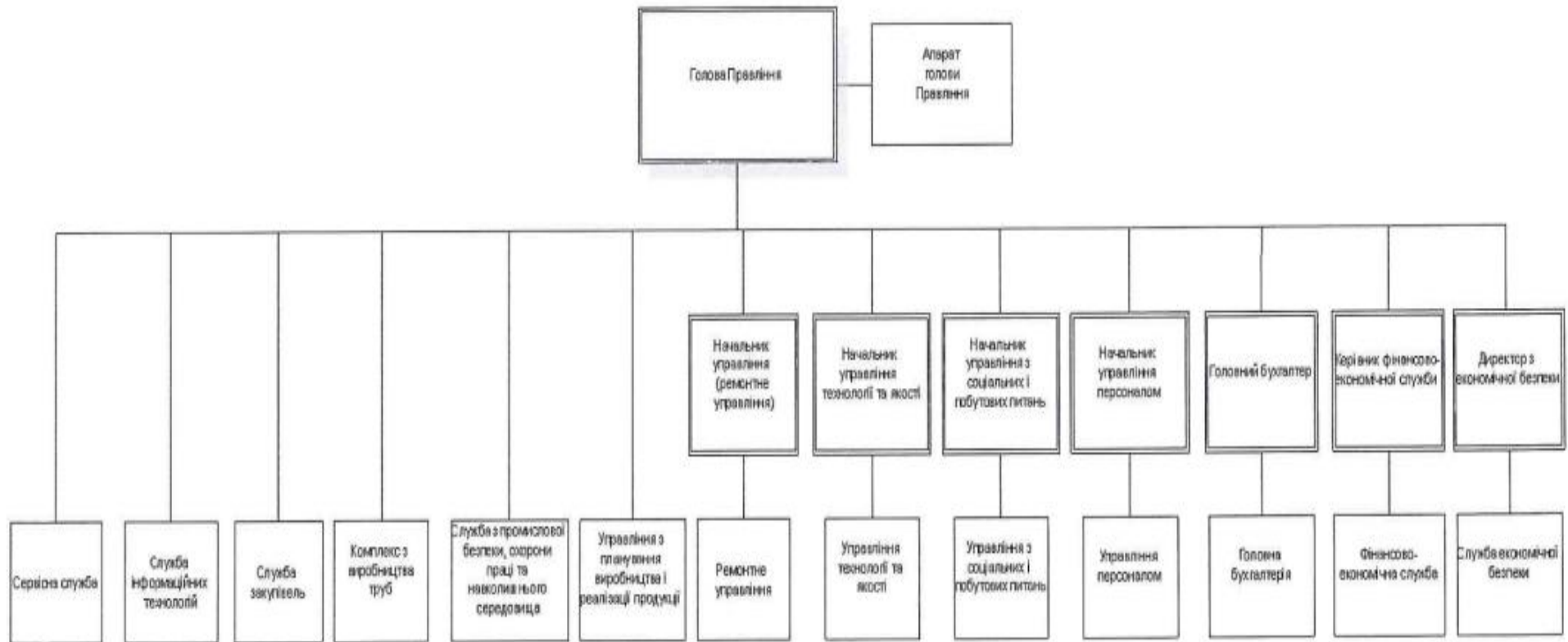

Рисунок 2.1 – Структура управління АТ «Інтерпайп НМТЗ»

Основні функції управління технології та якості – забезпечення контролю якості продукції на всіх етапах виробництва, удосконалення технологічних процесів, організація безпечного і якісного проведення робіт з перевірки, калібрування вимірювальної техніки, впровадження й контроль технологічних процесів у відповідності зі стандартами, технічними умовами, вимогами замовників. До складу підприємства також входять: управління з планування виробництва й реалізації продукції, служба з промислової безпеки, охорони праці та навколишнього середовища, головна бухгалтерія, служба економічної безпеки, управління з соціальних і побутових питань, фінансово-економічна служба, управління персоналом, служба інформаційних технологій, служба закупівель.

Основне завдання АТ «Інтерпайп НМТЗ» – це організація ефективної виробничо-господарської діяльності з метою підвищення іміджу підприємства, створення вартості для акціонерів і задоволення потреб клієнтів. Актуальними для підприємства є:

- зниження витрат на виробництво продукції за рахунок раціонального використання матеріальних, трудових, паливно-енергетичних і інших видів ресурсів, застосування енергозберігаючих технологій, впровадження власного виробництва комплектуючих для пакування труб;

- підвищення ефективності системи управління якістю, системи охорони навколишнього середовища, охорони праці, зростання рівня трудової й технологічної дисципліни, посилення вимог по вхідному контролю сировини, матеріалів і напівфабрикатів та вихідному контролю якості відвантажуваної продукції;

- виконання заходів щодо технічного переозброєння виробництва та підтримки технічного рівня, модернізації устаткування, упровадження прогресивних науково-технічних розробок, освоєння нових видів продукції, підвищення конкурентоспроможності продукції і розширення ринків збуту;

- підвищення продуктивності праці за рахунок упровадження кращих практик, використання світового досвіду;

- вживання заходів, спрямованих на задоволення зростаючих потреб клієнтів щодо презентабельності продукції;

- закупівля сировини на більш вигідних умовах.

На сьогодні війна спричинила кризу і викликала та загострила проблеми з безпекою, з логістикою, з експортом, з енергозабезпеченням.

Підприємство працює в умовах невизначеності.

Стратегія бізнесу АТ «Інтерпайп НМТЗ» спрямована на розширення ринків збуту, розширення сортаменту, покращення якості продукції, освоєння нових виробів, впровадження програм енерго-, ресурсозаощадження. На заводі послідовно реалізується стратегія технічного та економічного розвитку, направлена на підвищення конкурентоспроможності продукції і зміцнення позицій. Перспективність виробництва труб підприємства полягає у їх широкому вжитку: для будівництва магістральних нафтогазопроводів, паропроводів, водопроводів, різноманітних будівельних металоконструкцій, використання у хімічній, харчовій та машинобудівній промисловостях. А виготовлення труб з полімерним покриттям представляє собою найважливішу складову ресурсозбереження економіки України.

2.2 Аналіз реалізації продукції підприємства

В межах галузі з виробництва труб функціонують підприємства, які приймають участь у конкурентній боротьбі за обмежені ресурси та за ринки збуту продукції. Особливо складно зараз утримати свою нішу ринку збуту продукції. Конкурентами АТ «Інтерпайп НМТЗ» є підприємства з виробництва труб, як в Україні (ПАТ «Дніпропетровський трубний завод» (м. Дніпро), ПАТ «Комінмет» (м. Дніпро), так і за кордоном (на заході – металургійні підприємства Німеччини, Франції, Італії, Польщі, Словаччини, на сході – комбінати Китаю, Індії, Південної Кореї).

Дохід від реалізації продукції АТ «Інтерпайп НМТЗ» в Україні та в країні світу представлено у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Дохід від реалізації продукції (з ПДВ)

Країна	31.12.2021 р.		31.12.2022 р.		31.12.2023 р.		Зміни 31.12.22 р. від 31.12.21 р.		Зміни 31.12.23 р. від 31.12.22 р.	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Україна	3368837	78,63	1001916	60,81	2729436	90,62	-2366921	-17,82	1727520	29,81
Польща	566264	13,22	320069	19,42	3029	0,10	-246195	6,2	-317040	-19,32
ОАЕ	0	0	59452	3,61	5485	0,18	59452	3,61	-53967	-3,43
Німеччина	39286	0,92	52769	3,20	0	0	13483	2,28	-52769	-3,20
Саудівська Аравія	0	0	50647	3,07	6655	0,22	50647	3,07	-43992	-2,85
Єгипет	0	0	37132	2,25	0	0	37132	2,25	-37132	-2,25
Італія	81249	1,90	22176	1,35	0	0	-59073	-0,55	-22176	-1,35
Румунія	23522	0,55	6530	0,40	0	0	-16992	-0,15	-6530	-0,40
Швейцарія	63201	1,47	0	0	0	0	-63201	-1,47	0	0
Литва	8678	0,20	13833	0,84	0	0	5155	0,64	-13833	-0,84
Молдова	5991	0,14	6429	0,39	0	0	438	0,25	-6429	-0,39
Словакія	27177	0,63	7069	0,43	0	0	-20108	-0,2	-7069	-0,43
Естонія	23293	0,54	1909	0,12	0	0	-21384	-0,42	-1909	-0,12
США	0	0	14583	0,88	263187	8,74	14583	0,88	248604	7,86
Болгарія	0	0	14626	0,89	1539	0,05	14626	0,89	-13087	-0,84
Інші країни	77081	1,80	38536	2,34	2673	0,09	-38545	0,54	-35863	-2,25
Всього доходів	4284579	100	1647676	100	3012004	100	-2636903	0	1364328	0

Сума доходів від реалізації продукції АТ «Інтерпайп НМТЗ» у 2022 р. в порівнянні з 2021 р. зменшилася на 2636903 тис. грн., у 2023 р. в порівнянні з 2022 р. зросла на 1364328 тис. грн. Дохід від реалізації продукції на вітчизниному ринку у 2022 р. зменшився на 2366921 тис. грн., у 2023 р. зріс на 1727520 тис. грн. Питома вага доходу від реалізації продукції в Україні знизилася у 2022 р. з 78,63 % до 60,81 %, а у 2023 р. зросла до 90,62 %. У 2022 р. було започатковано поставки продукції у ОАЕ, Саудівську Аравію, Єгипет, США, Болгарію; зріс дохід від реалізації продукції в Німеччину, Литву, Молдову та зменшився дохід від реалізації продукції в Польщу, Італію, Румунію, Швейцарію, Словачію, Естонію. У 2023 р. припинилися поставки продукції у Німеччину, Єгипет, Італію, Румунію, Литву, Молдову, Словачію, Естонію; зріс дохід від реалізації продукції в США та зменшився дохід від реалізації продукції в Польщу, ОАЕ, Саудівську Аравію, Болгарію.

Експорт продукції підприємством АТ «Інтерпайп НМТЗ» у 2020 р. складав понад 47 % виробленої продукції, у 2021 р. – понад 52 %, у 2022 р. – понад 60 %. За 2022 р. більша частина продукції була експортована у січні і лютому до війни Росії проти України.

Динаміка питомої ваги доходу підприємства від реалізації продукції на експорт представлена у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 – Питома вага доходу від реалізації продукції на експорт, %

Показник	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Зміни (+/-)		
					2020/ 2019	2021/ 2020	2022/ 2021
Питома вага доходу від експорту	40,35	21,03	21,37	39,19	-19,32	0,34	17,82

Питома вага доходу від реалізації продукції на експорт зменшилася з 40,35 % у 2019 р. до 21,03 % у 2020 р. та підвищилася до 39,19 % у 2022 р.

АТ «Інтерпайп НМТЗ» виготовляє і реалізує електрозварні труби газо- і нафтопровідні середнього діаметру, труби та профілі вуглецеві малого діаметру. Також завод надає послуги з нанесення зовнішнього ізоляційного антикорозійного покриття (одно-, двох- і тришарового) на власні труби та труби інших підприємств компанії. Полімерне покриття труб дозволяє реалізовувати ресурсозбереження, тому дуже актуальне в теперішній час. Використовуються труби в різних сферах – для будівництва магістральних нафтогазопроводів, паропроводів, водопроводів, будівельних металоконструкцій, у хімічній, харчовій, машино-будівній промисловостях, тому на них попит є і завжди буде, питання тільки в платоспроможності покупців продукції та в зовнішньоекономічній ситуації в країні, на вітчизняних і світових ринках. Труби, виготовлені на заводі, мають підвищену точність по діаметру, що дозволило започаткувати на підприємстві виробництво труб нафтового сортаменту за американськими стандартами, які користуються високим попитом і мають порівняно і іншими вищий обсяг реалізації.

За даними звітності АТ «Інтерпайп НМТЗ» [33] обсяги реалізація труб середнього сортаменту щорічно зменшувалися: 45,6 тис. тон у 2019 р., 31,0 тис. тон у 2020 р., 23,2 тис. тон у 2021 р., 6,0 тис. тон у 2022 р., а малого сортаменту – на 13,6 тис. тон.; у 2020 р. Обсяги реалізації труб малого сортаменту вищі, ніж труб середнього сортаменту, але вони теж щорічно знижувалися: 62 тис. тон у 2019 р., 49,7 тис. тон у 2020 р., 36,1 тис. тон у 2021 р., 16,8 тис. тон у 2022 р. Інша реалізація щорічно збільшувалася: 0 тис. тон у 2019 р., 65,3 тис. тон у 2020 р., 96,5 тис. тон у 2021 р., 426,8 тис. тон у 2022 р. Послуги з покриття давальницьких труб щорічно зростали до 2021 р.: 5 тис. тон у 2019 р., 12,2 тис. тон у 2020 р., 15,6 тис. тон у 2021 р., а у 2022 р. знизилися до 2,6 тис. тон. У вартісному виразі реалізація труб середнього сортаменту зменшувалася у 2020 р. і у 2022 р. та складала: 1110742 тис. грн. у 2019 р., 704135 тис. грн. у 2020 р., 715516 тис. грн. у 2021 р., 238806 тис. грн. у 2022 р. У вартісному виразі реалізація труб малого сортаменту

зменшувалася у 2020 р. і у 2022 р. та складала: 924640 тис. грн. у 2019 р., 755931 тис. грн. у 2020 р., 963447 тис. грн. у 2021 р., 528610 тис. грн. у 2022 р. Інша реалізація у вартісному виразі щорічно збільшувалася: 0 тис. грн. у 2019 р., 1177962 тис. грн. у 2020 р., 2086518 тис. грн. у 2021 р., 373227 тис. грн. у 2022 р. Послуги з покриття давальницьких труб у вартісному виразі щорічно зростали до 2021 р. та складали: 25548 тис. грн. у 2019 р., 57795 тис. грн. у 2020 р., 106213 тис. грн. у 2021 р. та зменшилися до 20136 тис. грн. у 2022 р.

Таким чином, в останні 3 роки спостерігалось зменшення обсягів реалізації труб середнього і малого сортаменту, у 2023 р. знизився обсяг послуг з покриття давальницьких труб, але в останні 3 роки щорічно зростала інша реалізація.

Але АТ «Інтерпайп НМТЗ» і в теперішні складні часи продовжує здійснювати політику підвищення якості та розширення асортименту продукції, щоб задовольняти попит споживачів відповідно до зміни ринкової ситуації, тому завод активно здійснює пошук нових клієнтів, вивчає потреби нових клієнтів, пропонує їм нові різновиди продукції. Пошук споживачів ведеться як на українському ринку, так і на закордонних ринках. Щоб бути конкурентоспроможним підприємство вдосконалює процес виробництва продукції, впроваджує інноваційні технології, оптимізує співвідношення ціна/якість продукції. З ціллю зниження витрат на ресурси завод здійснює пошук варіантів закупівлі основної сировини на більш вигідних умовах. З метою енергозбереження підприємство впроваджує енергоощадні заходи. Втілення заходів з ресурсо- і енергозбереження дозволяє отримати підприємству конкурентні переваги щодо собівартості продукції і реалізовувати її по доступним цінам, що також сприяє стабілізації обсягів її реалізації.

На теперішній час основним завданням підприємства є припинення процесу зменшення обсягів виробництва і реалізації продукції та започаткування тенденції зростання обсягів збуту продукції на вітчизняному і закордонних ринках.

2.3 Аналіз фінансового стану АТ «Інтерпайп НМТЗ»

Баланс (звіт про фінансовий стан) підприємства створюється на певну дату (кінець кварталу, року), він показує у грошовому виразі, які підприємство має господарські засоби (активи) та джерела їх утворення (довгострокові та поточні зобов'язання і власний капітал). Тобто баланс – це форма звіту, що відображає активи, зобов'язання і власний капітал підприємства на певну дату. Склад балансу включає склад активу і пасиву. Горизонтальний аналіз балансу передбачає розрахунок змін показників в динаміці, що дає можливість говорити про підвищення чи зниження певних складових активу чи пасиву та їх підсумку разом. Вертикальний аналіз балансу передбачає розрахунок питомої ваги (частки) кожної складової активу чи пасиву та змін часток у динаміці, що дає можливість говорити про підвищення чи зниження питомої ваги складової активу чи пасиву з часом.

Горизонтальний аналіз активу і пасиву балансу АТ «Інтерпайп НМТЗ» представлений у таблицях 2.3 і 2.4. Вертикальний аналіз активу і пасиву балансу АТ «Інтерпайп НМТЗ» представлений у таблицях 2.5 і 2.6.

Динаміка суми активів представлена на рисунку 2.2.

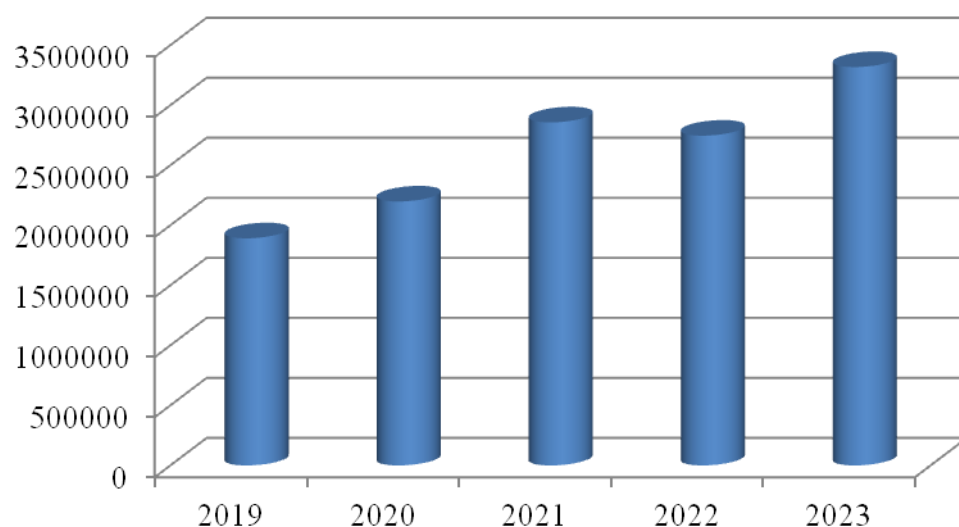

Рисунок 2.2–Динаміка суми активів на кінець року, тис.грн.

Таблиця 2.3 – Горизонтальний аналіз активу балансу АТ «Інтерпайп НМТЗ», тис. грн.

Статті активу	31.12.19 р.	31.12.20 р.	31.12.21 р.	31.12.22 р.	31.12.23 р.	Зміни (+/-)			
						31.12.20/ 31.12.19	31.12.21/ 31.12.20	31.12.22/ 31.12.21	31.12.23/ 31.12.22
I. Необоротні активи									
Нематеріальні активи:	1814	1626	1135	671	75	-188	-491	-464	-596
первісна вартість	3934	4115	4160	4078	4078	181	45	-82	0
накопичена амортизація	2120	2489	3025	3407	4003	369	536	382	596
Незавершені капітальні інвестиції	18096	13961	17590	17317	16210	-4135	3629	-273	-1107
Основні засоби:	316736	285790	609130	538803	475105	-30946	323340	-70327	-63698
первісна вартість	778290	719469	619641	627314	633641	-58821	-99828	7673	6327
знос	461554	433679	10511	88511	158536	-27875	-423168	78000	70025
Довгострокові інвестиції, які обліковуються за методом участі у капіталі інших підприємств	161869	168830	187570	159212	106290	6961	18740	-28358	-52922
Відстрочені податкові активи	143590	126770	106660	135123	55679	-16820	-20110	28463	-79444
Усього за розділом I	642105	596977	922085	851126	653359	-45128	325108	-70959	-197767
II. Оборотні активи									
Запаси	140443	106011	209032	64471	112725	-34432	103021	-144561	48254
виробничі запаси	67133	38148	102412	29544	34265	-28985	64264	-72868	4721
незавершене виробництво	70124	67841	106580	29844	30174	-2283	38739	-76736	330
готова продукція	3186	22	40	5083	48286	-3164	18	5043	43203
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	874392	1123530	1133533	1166602	1746655	249138	10003	33069	580053
Дебіторська заборгованість за розрахун.: за виданими авансами	169885	339605	386047	590740	635456	169720	46442	204693	44716
з бюджетом	20103	13510	30975	25934	11166	-6593	17465	-5041	-14768
Інша поточна дебіторська заборгованість	1400	1691	4198	123	34196	291	2507	-4075	34073
Гроші та їх еквіваленти	43136	15396	169244	45176	122652	-27740	153848	-124068	77476
Інші оборотні активи	217	1773	2423	2277	1872	1556	650	-146	-405
Усього за розділом II	1249576	1601516	1935292	1895323	2664722	351940	333776	-39969	769399
Баланс	1891681	2198493	2857377	2746449	3318081	306812	658884	-110928	571632

Таблиця 2.4 – Горизонтальний аналіз пасиву балансу АТ «Інтерпайп НМТЗ», тис. грн.

Статті пасиву	31.12.19 р.	31.12.20 р.	31.12.21 р.	31.12.22 р.	31.12.23 р.	Зміни (+/-)			
						31.12.20/ 31.12.19	31.12.21/ 31.12.20	31.12.22/ 31.12.21	31.12.23/ 31.12.22
I. Власний капітал									
Зареєстрований (пайовий) капітал	50000	50000	50000	50000	50000	0	0	0	0
Капітал у дооцінках	135604	96817	373240	319134	266393	-38787	276423	-54106	-52741
Додатковий капітал	14725	14222	14253	14253	14244	-503	31	0	-9
Резервний капітал	11364	11364	11364	11364	11364	0	0	0	0
Нерозподілений прибуток(непокр.збиток)	193800	313506	514575	198491	402007	119706	201069	-316084	203516
Вилучений капітал	2037	504	572	572	0	-1533	68	0	-572
Усього за розділом I	403456	485405	962860	592670	744008	81949	477455	-370190	151338
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення									
Відстрочені податкові зобов'язання	0	0	79471	67623	57175	0	79471	-11848	-10448
Пенсійні зобов'язання	39096	44226	42428	29083	30022	5130	-1798	-13345	939
Інші довгострокові зобов'язання	825673	929070	896330	1201602	1248058	103397	-32740	305272	46456
Усього за розділом II	864769	973296	1018229	1298308	1335255	108527	44933	280079	36947
III. Поточні зобов'язання і забезпечення									
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	0	0	0	0	0	0	0	0	0
товари, роботи, послуги	62478	310726	408315	183514	431976	248248	97589	-224801	248462
розрахунками з бюджетом	2246	2178	1973	1457	1611	-68	-205	-516	154
розрахунками зі страхування	579	395	762	6	360	-184	367	-756	354
розрахунками з оплати праці	3854	3461	4638	745	1441	-393	1177	-3893	696
одержаними авансами	267181	21828	11950	1573	1486	-245353	-9878	-10377	-87
розрахунками з учасниками	1377	1377	1377	1377	1377	0	0	0	0
Поточні забезпечення	20901	22793	20648	10598	9744	1892	-2145	-10050	-854
Інші поточні зобов'язання	264840	377034	426625	656201	790823	112194	49591	229576	134622
Усього за розділом III	623456	739792	876288	855471	1238818	116336	136496	-20817	383347
Баланс	1891681	2198493	2857377	2746449	3318081	306812	658884	-110928	571632

Сума активів АТ «Інтерпайп НМТЗ» до 31.12.2021 р. зросла до 2857377 тис. грн., у 2022 р. зменшилася на 110928 тис. грн., у 2023 р. зросла на 571632 тис. грн. та склала на 31.12.2023 р. 3318081 тис. грн.

Зменшення необоротних активів відбувалося у 2020 р., у 2022 р. і в 2023 р., їх величина на 31.12.2023 р. склала 653359 тис. грн. Нематеріальні активи зменшилися з 1814 тис. грн. на 31.12.2019 р. до 75 тис. грн. на 31.12.2023 р. Основні засоби зменшувалися у 2020 р. і у 2022-2023 рр., їх величина на 31.12.2023 р. склала 475105 тис. грн..

Оборотні активи у 2020-2021 рр. зростали, у 2022 р. зменшилися на 39969 тис. грн., у 2023 р. збільшилися на 769399 тис. грн., їх величина на 31.12.2023 р. склала 2664722 тис. грн. Запаси зростали у 2021 р. і в 2023 р. і на 31.12.2023 р. їх величина склала 112725 тис. грн. Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги збільшилася з 874392 тис. грн. на 31.12.2019 р. до 1746655 тис. грн. на 31.12.2023 р. Дебіторська заборгованість за розрахунками за виданими авансами збільшилася з 169885 тис. грн. на 31.12.2019 р. до 635456 тис. грн. на 31.12.2023 р.

Динаміка складових активу на кінець року представлена на рисунку 2.3.

Рисунок 2.3—Динаміка складових активу на кінець року, тис. грн.

Власний капітал зростав у 2020-2021 рр. і у 2023 р. та на 31.12.2023 р. склав 744008 тис. грн. Довгострокові зобов'язання і забезпечення

збільшилися з 864769 тис. грн. на 31.12.2019 р. до 1335255 тис. грн. на 31.12.2023 р. Поточні зобов'язання і забезпечення зросли з 623456 тис. грн. на 31.12.2019 р. до 876288 тис. грн. на 31.12.2021 р., у 2022 р. зменшилися на 20817 тис. грн., у 2023 р. зросли на 383347 тис. грн. та склали 1238818 тис. грн. на 31.12.2023 р. Рівень власного капіталу значно нижчий, ніж рівні довгострокових і поточних зобов'язань і забезпечень.

Динаміка складових пасиву на кінець року представлена на рисунку 2.4.

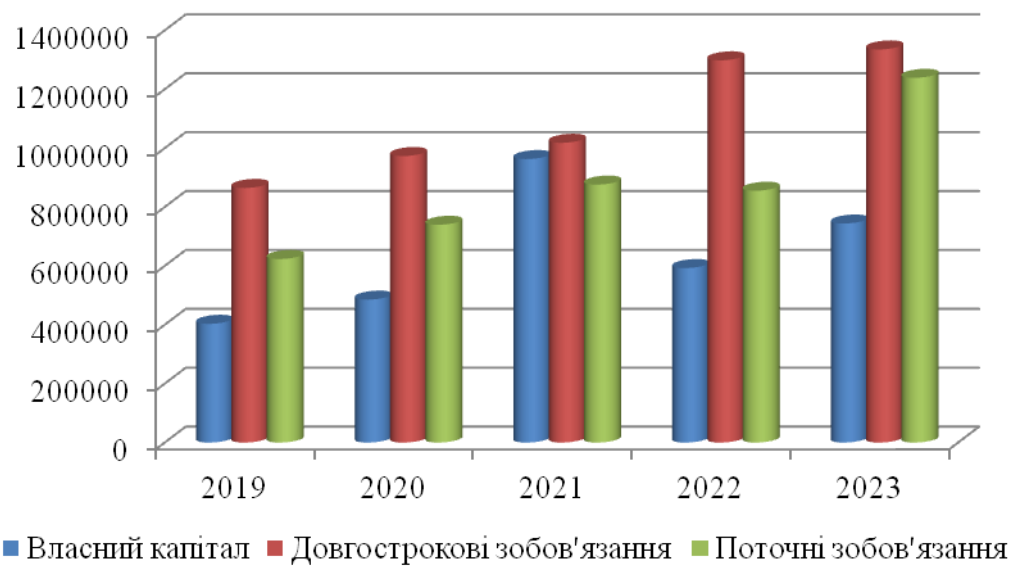

Рисунок 2.4 – Динаміка складових пасиву на кінець року, тис. грн.

Питома вага оборотних активів зросла з 66,06 % на 31.12.2019 р. до 80,31 % на 31.12.2023 р., відповідно питома вага необоротних активів зменшилася з 33,94 % на 31.12.2019 р. до 19,69 % на 31.12.2023 р.

Питома вага власного капіталу зросла з 21,33 % на 31.12.2019 р. до 33,70 % на 31.12.2021 р., у 2022 р. вона зменшилася на 12,12 %, у 2023 р. вона зросла на 0,84% і на 31.12.2023 р. склала 22,42 %. Питома вага довгострокових зобов'язань і забезпечень знижувалася у 2020-2021 рр. і у 2023 р. та на 31.12.2023 р. склала 40,24 %. Питома вага поточних зобов'язань і забезпечень збільшувалася у 2020 р. і у 2022-2023 рр. та на 31.12.2023 р. склала 37,34 %.

Таблиця 2.5 – Вертикальний аналіз активу балансу АТ «Інтерпайп НМТЗ», %

Статті активу	31.12.19 р.	31.12.20 р.	31.12.21 р.	31.12.22 р.	31.12.23 р.	Зміни (+/-)			
						31.12.20/ 31.12.19	31.12.21/ 31.12.20	31.12.22/ 31.12.21	31.12.23/ 31.12.22
I. Необоротні активи									
Нематеріальні активи:	0,10	0,07	0,04	0,02	0,00	-0,02	-0,03	-0,02	-0,02
первісна вартість	0,21	0,19	0,15	0,15	0,12	-0,02	-0,04	0,00	-0,03
накопичена амортизація	0,11	0,11	0,11	0,12	0,12	0,00	-0,01	0,02	0,00
Незавершені капітальні інвестиції	0,96	0,64	0,62	0,63	0,49	-0,32	-0,02	0,01	-0,14
Основні засоби:	16,74	13,00	21,32	19,62	14,32	-3,74	8,32	-1,70	-5,30
первісна вартість	41,14	32,73	21,69	22,84	19,10	-8,42	-11,04	1,16	-3,74
знос	24,40	19,73	0,37	3,22	4,78	-4,67	-19,36	2,85	1,56
Довгострокові інвестиції, які обліков. за методом участі у капіталі інш. підприємств	8,56	7,68	6,56	5,80	3,20	-0,88	-1,11	-0,77	-2,59
Відстрочені податкові активи	7,59	5,77	3,73	4,92	1,68	-1,82	-2,03	1,19	-3,24
Усього за розділом I	33,94	27,15	32,27	30,99	19,69	-6,79	5,12	-1,28	-11,30
II. Оборотні активи									
Запаси	7,42	4,82	7,32	2,35	3,40	-2,60	2,49	-4,97	1,05
виробничі запаси	3,55	1,74	3,58	1,08	1,03	-1,81	1,85	-2,51	-0,04
незавершене виробництво	3,71	3,09	3,73	1,09	0,91	-0,62	0,64	-2,64	-0,18
готова продукція	0,17	0,00	0,00	0,19	1,46	-0,17	0,00	0,18	1,27
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	46,22	51,10	39,67	42,48	52,64	4,88	-11,43	2,81	10,16
Дебіторська заборгованість за розрахун.: за виданими авансами	8,98	15,45	13,51	21,51	19,15	6,47	-1,94	8,00	-2,36
з бюджетом	1,06	0,61	1,08	0,94	0,34	-0,45	0,47	-0,14	-0,61
Інша поточна дебіторська заборгованість	0,07	0,08	0,15	0,00	1,03	0,00	0,07	-0,14	1,03
Гроші та їх еквіваленти	2,28	0,70	5,92	1,64	3,70	-1,58	5,22	-4,28	2,05
Інші оборотні активи	0,01	0,08	0,08	0,08	0,06	0,07	0,00	0,00	-0,03
Усього за розділом II	66,06	72,85	67,73	69,01	80,31	6,79	-5,12	1,28	11,30
Баланс	100	100	100	100	100	0	0	0	0

Таблиця 2.6 – Вертикальний аналіз пасиву балансу АТ «Інтерпайп НМТЗ», %

Статті пасиву	31.12.19 р.	31.12.20 р.	31.12.21 р.	31.12.22 р.	31.12.23 р.	Зміни (+/-)			
						31.12.20/ 31.12.19	31.12.21/ 31.12.20	31.12.22/ 31.12.21	31.12.23/ 31.12.22
I. Власний капітал									
Зареєстрований (пайовий) капітал	2,64	2,27	1,75	1,82	1,51	-0,37	-0,52	0,07	-0,31
Капітал у дооцінках	7,17	4,40	13,06	11,62	8,03	-2,76	8,66	-1,44	-3,59
Додатковий капітал	0,78	0,65	0,50	0,52	0,43	-0,13	-0,15	0,02	-0,09
Резервний капітал	0,60	0,52	0,40	0,41	0,34	-0,08	-0,12	0,02	-0,07
Нерозподілений прибуток(непокр.збиток)	10,24	14,26	18,01	7,23	12,12	4,02	3,75	-10,78	4,89
Вилучений капітал	0,11	0,02	0,02	0,02	0,00	-0,08	0,00	0,00	-0,02
Усього за розділом I	21,33	22,08	33,70	21,58	22,42	0,75	11,62	-12,12	0,84
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення									
Відстрочені податкові зобов'язання	0,00	0,00	2,78	2,46	1,72	0,00	2,78	-0,32	-0,74
Пенсійні зобов'язання	2,07	2,01	1,48	1,06	0,90	-0,06	-0,53	-0,43	-0,15
Інші довгострокові зобов'язання	43,65	42,26	31,37	43,75	37,61	-1,39	-10,89	12,38	-6,14
Усього за розділом II	45,71	44,27	35,64	47,27	40,24	-1,44	-8,64	11,64	-7,03
III. Поточні зобов'язання і забезпечення									
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	0	0	0	0	0	0	0	0	0
товари, роботи, послуги	3,30	14,13	14,29	6,68	13,02	10,83	0,16	-7,61	6,34
розрахунками з бюджетом	0,12	0,10	0,07	0,05	0,05	-0,02	-0,03	-0,02	0,00
розрахунками зі страхування	0,03	0,02	0,03	0,00	0,01	-0,01	0,01	-0,03	0,01
розрахунками з оплати праці	0,20	0,16	0,16	0,03	0,04	-0,05	0,00	-0,14	0,02
одержаними авансами	14,12	0,99	0,42	0,06	0,04	-13,13	-0,57	-0,36	-0,01
розрахунками з учасниками	0,07	0,06	0,05	0,05	0,04	-0,01	-0,01	0,00	-0,01
Поточні забезпечення	1,10	1,04	0,72	0,39	0,29	-0,07	-0,31	-0,34	-0,09
Інші поточні зобов'язання	14,00	17,15	14,93	23,89	23,83	3,15	-2,22	8,96	-0,06
Усього за розділом III	32,96	33,65	30,67	31,15	37,34	0,69	-2,98	0,48	6,19
Баланс	100	100	100	100	100	0	0	0	0

Аналіз фінансового стану АТ «Інтерпайп НМТЗ», оцінений за коефіцієнтами фінансової стійкості і ліквідності, представлений у таблиці 2.7.

Таблиця 2.7 – Аналіз фінансового стану АТ «Інтерпайп НМТЗ»

Найменування	31.12.19 р.	31.12.20 р.	31.12.21 р.	31.12.22 р.	31.12.23 р.	Зміни (+/-)			
						31.12.20/ 31.12.19	31.12.21/ 31.12.20	31.12.22/ 31.12.21	31.12.23/ 31.12.22
1. Коефіцієнт концентрації власного капіталу	0,213	0,221	0,337	0,216	0,224	0,008	0,116	-0,121	0,008
2. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,787	0,779	0,663	0,784	0,776	-0,008	-0,116	0,121	-0,008
3. Коефіцієнт фінансової стабільності	0,271	0,283	0,508	0,275	0,289	0,012	0,225	-0,233	0,014
4. Коефіцієнт загальної ліквідності	2,004	2,165	2,209	2,216	2,151	0,161	0,044	0,007	-0,065
5. Коефіцієнт проміжної ліквідності	1,779	2,022	1,970	2,140	2,060	0,243	-0,052	0,170	-0,08
6. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,069	0,021	0,193	0,053	0,099	-0,048	0,172	-0,140	0,046

Коефіцієнти концентрації власного і позикового капіталу – це відповідно відношення власного і позикового капіталу до суми пасивів. Коефіцієнт фінансової стабільності – це відношення власного до позикового капіталу. Коефіцієнт загальної ліквідності – це відношення оборотних активів до поточних зобов'язань. Коефіцієнт проміжної ліквідності – відношення оборотних активів за вирахуванням запасів до поточних зобов'язань. Коефіцієнт абсолютної ліквідності – це відношення грошових коштів до поточних зобов'язань.

Коефіцієнт концентрації власного капіталу АТ «Інтерпайп НМТЗ» дуже низький – на 31.12.2023 р. складає 0,224 (норма > 0,5). Коефіцієнт

концентрації позикового капіталу хоч і знижувався у 2020-2021 рр. і у 2023 р. має дуже високий рівень 0,776 на 31.12.2023 р. Коефіцієнт загальної ліквідності АТ «Інтерпайп НМТЗ» збільшувався у 2020-2022 р., у 2023 р. знизився на 0,065 та склав 2,151 на 31.12.2023 р. (норма >2). Коефіцієнт проміжної ліквідності зменшувався у 2021 р. і в 2023 р. та на 31.12.2023 р. склав 2,06 (норма > 1). Коефіцієнт абсолютної ліквідності збільшувався у 2021 р. і в 2023 р. та на 31.12.2023 р. склав 0,099 (норма > 0,2).

Через низький рівень власного капіталу фінансова стійкість АТ «Інтерпайп НМТЗ» низька, завдяки достатнім рівням коефіцієнтів загальної і проміжної ліквідності ліквідність АТ «Інтерпайп НМТЗ» задовільна.

2.4 Аналіз фінансових результатів і витрат підприємства

Звіту про фінансові результати дозволяє оцінити динаміку доходів, витрат, в т.ч. собівартості, прибутку. Аналіз звіту про фінансові результати АТ «Інтерпайп НМТЗ» представлено у таблиці 2.8.

Чистий дохід від реалізації продукції зменшився у 2022 р. на 2710917 тис. грн., у всі інші роки зростав, так, у 2023 р. він збільшився на 1606282 тис. грн. та склав 2767060 тис. грн. Виробнича собівартість реалізованої продукції зменшилася у 2022 р. на 2455078 тис. грн., у всі інші роки зростала, так, у 2023 р. вона збільшилася на 1258207 тис. грн. та склала 2269493 тис. грн. Валовий прибуток зменшився у 2022 р. на 255839 тис. грн., у всі інші роки зростав, так, у 2023 р. він збільшився на 348075 тис. грн. та склав 497567 тис. грн. Інші операційні доходи зменшувалися у 2021 р. і в 2023 р. Інші операційні витрати зменшувалися у 2020 р. і в 2023 р. Адміністративні витрати зменшувалися протягом всіх 2020-2023 рр. і у 2023 р. склали 41757 тис. грн. Витрати на збут зменшувалися у 2020 р. і в 2023 р. та у 2023 р. склали 39936 тис. грн. Фінансовий результат від операційної діяльності у 2019 р. представляв собою збиток величиною 183276 тис. грн., у 2020 р. він став прибутком у розмірі 345337 тис. грн.

Таблиця 2.8 – Аналіз звіту про фінансові результати АТ «Інтерпайп НМТЗ», тис. грн.

Найменування	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Зміни (+/-)			
						2020 р./ 2019 р.	2021 р./ 2020 р.	2022 р./ 2021 р.	2023 р./ 2022 р.
Чистий дохід від реалізації продукції	2060930	2695823	3871695	1160778	2767060	634893	1175872	-2710917	1606282
Виробнича собівартість реалізованої продукції	1920512	2389951	3466364	1011286	2269493	469439	1076413	-2455078	1258207
Валовий прибуток	140418	305872	405331	149492	497567	165454	99459	-255839	348075
Інші операційні доходи	222517	455635	268298	482543	226781	233118	-187337	214245	-255762
Адміністративні витрати	77324	70849	62445	50962	41757	-6475	-8404	-11483	-9205
Витрати на збут	177928	118545	120704	139587	39936	-59383	2159	18883	-99651
Інші операційні витрати	290959	226776	282984	311045	208974	-64183	56208	28061	-102071
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток/збиток	-183276	345337	207496	130441	433681	528613	-137841	-77055	303240
Дохід від участі в капіталі	2287	8540	11916	656	982	6253	3376	-11260	326
Інші фінансові доходи	1912	72	3416	21440	27714	-1840	3344	18024	6274
Інші доходи	271479	130993	132670	3699	17181	-140486	1677	-128971	13482
Фінансові витрати	53412	64946	63644	76729	114334	11534	-1302	13085	37605
Втрати від участі в капіталі	7348	1579	4382	29014	53905	-5769	2803	24632	24891
Інші витрати	82483	320678	91640	460994	91548	238195	-229038	369354	-369446
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток/збиток	-50841	97739	195832	-410501	219771	148580	98093	-606333	630272
Витрати (дохід) з податку на прибуток	7098	-16820	-20110	28463	-79444	-23918	-3290	48573	-107907
Чистий фінансовий результат: прибуток/збиток	-43743	80919	175722	-382038	140327	124662	94803	-557760	522365

Фінансовий результат від операційної діяльності зменшувався у 2021-2022 рр. і зріс у 2023 р. на 303240 тис. грн. та склав у 2023 р. 433681 тис. грн. Чистий фінансовий результат підприємства у 2019 р. представляв собою збиток величиною 43743 тис. грн. У 2021-2022 рр. чистий фінансовий результат підвищився і підприємство мало прибутки, а у 2022 р. він знову суттєво знизився і став збитком у розмірі 382038 тис. грн. Чистий прибуток підприємство отримало у 2023 р. в розмірі 140327 тис. грн.

Динаміка валового, операційного, чистого прибутку (збитку) представлена на рисунку 2.5.

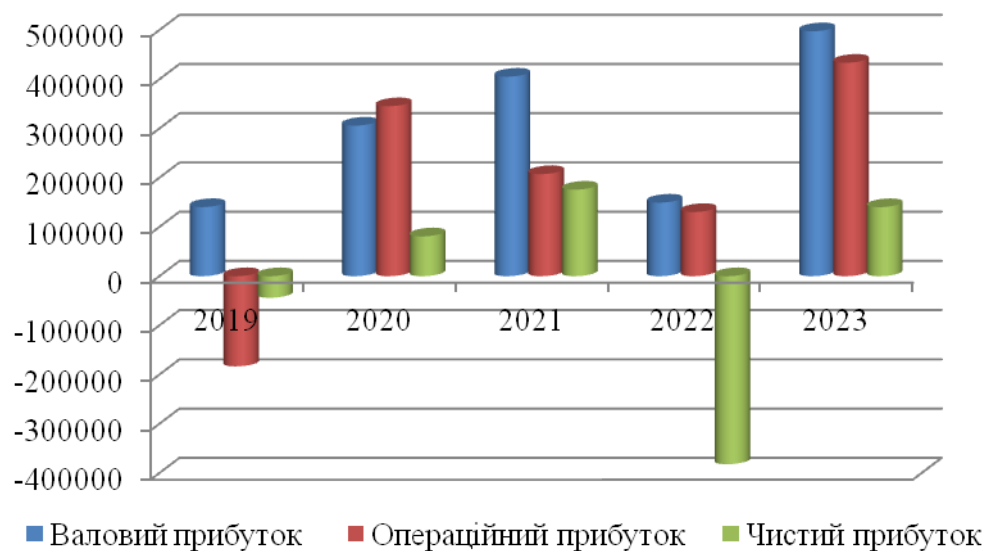

Рисунок 2.5 – Динаміка валового, операційного, чистого прибутку (збитку), тис. грн.

Доходи і витрати підприємства представлені у таблицях 2.9 і 2.10.

У 2023 р. в порівнянні з 2022 р. сукупний дохід від реалізації продукції збільшився на 1606282 тис. грн., в тому числі дохід від реалізації продукції за прямими договорами з клієнтами зріс на 1740556 тис. грн., його питома вага збільшилася на 38,16 % та склала 80,79 %; дохід від реалізації продукції за договором комісії зменшився на 363192 тис. грн., його питома вага зменшилася на 45,42 %; дохід від надання послуг нанесення полімерного

покриття на труби збільшився на 228918 тис. грн., його питома вага зросла на 7,26 %.

Таблиця 2.9 – Доходи підприємства, тис. грн.

Найменування	Склад, тис. грн.		Структура, %		Зміни (+/-)	
	2022 р.	2023 р.	2022 р.	2023 р.	складу, тис. грн.	структури, %
1. Дохід від реалізації продукції за прямими договорами з клієнтами	494882	2235438	42,63	80,79	1740556	38,16
2. Дохід від реалізації продукції за договором комісії	645760	282568	55,63	10,21	-363192	-45,42
3. Дохід від надання послуг нанесення полімерного покриття на труби	20136	249054	1,74	9,00	228918	7,26
Всього доходів від реалізації продукції, послуг	1160778	2767060	100	100	1606282	0

Таблиця 2.10 – Виробнича собівартість реалізації підприємства, тис.грн.

Найменування	Склад, тис. грн.		Структура, %		Зміни (+/-)	
	2022 р.	2023 р.	2022 р.	2023 р.	складу, тис. грн.	структури, %
1. Собівартість реалізованої продукції	996361	2134840	98,52	94,07	1138479	-4,45
2. Собівартість реалізованих робіт, послуг	14925	134653	1,48	5,93	119728	4,45
Всього собівартість	1011286	2269493	100,00	100	1258207	0

У 2023 р. в порівнянні з 2022 р. виробнича собівартість реалізованої продукції підприємства АТ «Інтерпайп НМТЗ» збільшилася на 1258207 тис.

грн., в тому числі собівартість реалізованої продукції зросла на 1138479 тис. грн., її питома вага зменшилася на 4,45 % та склала 98,52 %; собівартість реалізованих робіт, послуг збільшилася на 119728 тис. грн., її питома вага зросла на 4,45 %.

Аналіз адміністративних витрат і витрат на збут представлений у таблицях 2.11 і 2.12.

Таблиця 2.11 – Адміністративні витрати підприємства, тис. грн.

Найменування	Склад, тис. грн.		Структура, %		Зміни (+/-)	
	2022 р.	2023 р.	2022 р.	2023 р.	складу, тис. грн.	структури, %
1. Заробітна плата	15335	9177	30,09	21,98	-6158	-8,11
2. Податок на землю	8735	9934	17,14	23,79	1199	6,65
3. Аудиторські та консультативні послуги	5786	3709	11,35	8,88	-2077	-2,47
4. Послуги охорони	6716	4656	13,18	11,15	-2060	-2,03
5. Амортизація офісних приміщень та обладнання	6624	6979	13,00	16,71	355	3,71
6. Інші адміністративні витрати	7766	7302	15,24	17,49	-464	2,25
Всього	50962	41757	100	100	-9205	0

У 2023 р. в порівнянні з 2022 р. адміністративні витрати зменшилися на 9205 тис. грн., в тому числі заробітна плата знизилася на 6158 тис. грн., її питома вага зменшилася на 8,11 %; податок на землю збільшився на 1199 тис. грн., його питома вага зросла на 6,65 %; аудиторські та консультативні послуги зменшилися на 2077 тис. грн., їх питома вага зменшилася на 2,47 %; послуги охорони знизилася на 2060 тис. грн., їх питома вага зменшилася на 2,03 %; амортизація офісних приміщень та обладнання збільшилася на 355 тис. грн., її питома вага зросла на 3,71 %; інші адміністративні витрати зменшилися на 464 тис. грн., їх питома вага збільшилася на 2,25 %.

Таблиця 2.12 – Витрати на збут підприємства, тис. грн.

Найменування	Склад, тис. грн.		Структура, %		Зміни (+/-)	
	2022 р.	2023 р.	2022 р.	2023 р.	складу, тис. грн.	структури, %
1. Заробітна плата	481	298	0,34	0,75	-183	0,41
2. Транспортні витрати	112843	23504	80,84	58,85	-89339	-21,99
3. Витрати на комісійну винагороду	22858	11539	16,38	28,89	-11319	12,51
4. Інші витрати на збут (митні, брокерські, портові)	3405	4595	2,44	11,51	1190	9,07
Всього	139587	39936	100	100	-99651	0

У 2023 р. в порівнянні з 2022 р. витрати на збут зменшилися на 99651 тис. грн., в тому числі заробітна плата знизилася на 183 тис. грн., її питома вага збільшилася на 0,41 %; транспортні витрати зменшилися на 89339 тис. грн., їх питома вага знизилася на 21,99 %; витрати на комісійну винагороду зменшилися на 11319 тис. грн., їх питома вага збільшилася на 12,51 %; інші витрати на збут зросли на 1190 тис. грн., їх питома вага зросла на 9,07 %.

Склад операційних витрат підприємства представлений у таблиці 2.13. Структура операційних витрат представлена у таблиці 2.14. Операційні витрати підприємства зростали у 2020-2021 рр., у 2022 р. знизилася на 2375270 тис. грн., у 2023 р. збільшилися на 1082942 тис. грн. та склали 2499074 тис. грн. Матеріальні затрати як сама значна складова операційних витрат підприємства зростали у 2020-2021 рр., у 2022 р. знизилася на 2544329 тис. грн., у 2023 р. збільшилися на 1298550 тис. грн. та склали 2222652 тис. грн. Витрати на оплату праці зменшувалися протягом всіх 2020-2023 рр. і у 2023 р. склали 31099 тис. грн. Амортизація зменшувалася у 2021 р. і в 2023 р. та складала 73353 тис. грн. Відрахування на соціальні заходи зменшувалися протягом всіх 2020-2023 рр. Інші операційні витрати зменшувалися у 2021-2022 рр. та у 2023 р. і склали 166001 тис. грн. у 2023 р.

Таблиця 2.13 – Склад операційних витрат АТ «Інтерпайп НМТЗ», тис. грн.

Найменування показників	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Зміни (+/-)			
						2020 р./ 2019 р.	2021 р./ 2020 р.	2022 р./ 2021 р.	2023 р./ 2022 р.
1. Матеріальні затрати	1778251	2327466	3468431	924102	2222652	549215	1140965	-2544329	1298550
2. Витрати на оплату праці	124394	104684	98829	66822	31099	-19710	-5855	-32007	-35723
3. Відрахування на соціальні заходи	25064	20762	20066	13745	5969	-4302	-696	-6321	-7776
4. Амортизація	45594	47735	45655	79102	73353	2141	-2080	33447	-5749
5. Інші операційні витрати	225137	159750	158421	332361	166001	-65387	-1329	173940	-166360
Всього операційних витрат	2198440	2660397	3791402	1416132	2499074	461957	1131005	-2375270	1082942

Таблиця 2.14 – Структура операційних витрат АТ «Інтерпайп НМТЗ», %

Найменування показників	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Зміни (+/-)			
						2020 р./ 2019 р.	2021 р./ 2020 р.	2022 р./ 2021 р.	2023 р./ 2022 р.
1. Матеріальні затрати	80,89	87,49	91,48	65,25	88,94	6,60	3,99	-26,23	23,69
2. Витрати на оплату праці	5,66	3,94	2,61	4,72	1,24	-1,72	-1,33	2,11	-3,48
3. Відрахування на соціальні заходи	1,14	0,78	0,53	0,97	0,24	-0,36	-0,25	0,44	-0,73
4. Амортизація	2,07	1,79	1,20	5,59	2,94	-0,28	-0,59	4,39	-2,65
5. Інші операційні витрати	10,24	6,00	4,18	23,47	6,64	-4,24	-1,83	19,29	-16,83
Всього операційних витрат	100	100	100	100	100	0	0	0	0

Питома вага матеріальних затрат збільшилася з 80,89 % у 2019 р. до 91,48 % у 2021 р., потім знизилася до 65,25 % у 2022 р. і зросла до 88,94 % у 2023 р. Питома вага інших складових операційних витрат низька.

2.5 Аналіз основних економічних показників діяльності АТ «Інтерпайп НМТЗ»

Основні економічні показники діяльності АТ «Інтерпайп НМТЗ» представлені у таблиці 2.15. Чистий дохід від реалізації продукції АТ «Інтерпайп НМТЗ» у 2019 р. склав 2060930 тис. грн., у 2020 р. він зріс до 2695823 тис. грн., у 2021 р. зріс до 3871695 тис. грн., у 2022 р. зменшився до 1160778 тис. грн. і у 2023 р. до 2767060 тис. грн., але не досяг рівня 2021 р.

У 2019 р. АТ «Інтерпайп НМТЗ» – підприємство збиткове, його збиток від реалізації продукції склав 114834 тис. грн., чистий збиток – 43743 тис. грн. Повна собівартість реалізованої продукції і у 2022 р. вище, ніж чистий дохід від реалізації продукції, що також призводить до отримання підприємством збитку від реалізації продукції, який склав 41057 тис. грн., і чистого збитку, який склав 140327 тис. грн. У 2020-2021 рр. і у 2023 р. АТ «Інтерпайп НМТЗ» мало прибуток від реалізації продукції і чистий прибуток, які у 2023 р. склали 415874 тис. грн. і 140327 тис. грн. відповідно. Витрати на 1 грн. реалізованої продукції у 2019 р. і у 2022 р. вищі 1 внаслідок того, що собівартість вища, ніж чистий дохід. Середньорічні вартості оборотних і основних засобів знижувалися у 2020 р., в наступні роки вони зростали, а середньорічна вартість основних засобів знизилася у 2023 р. на 67012,5 тис. грн. Фондовіддача зменшувалася у 2021-2022 рр., у 2023 р. вона зросла на 3,436 грн./грн. та склала 5,458 грн./грн. Середньооблікова чисельність персоналу зменшувалася протягом 2020-2023 рр. і у 2023 р. склала 168 осіб. Продуктивність праці зменшилася на 505,45 тис. грн./особу у 2022 р. внаслідок зменшення чистого доходу від реалізації продукції, а у 2023 р. зросла на 9949,38 тис. грн./особу внаслідок його зростання та склала у 2023 р. 16470,60 тис. грн. /особу.

Таблиця 2.15 – Основні економічні показники діяльності АТ «Інтерпайп НМТЗ»

Найменування показників	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Зміни (+/-)			
						2020 р./ 2019 р.	2021 р./ 2020 р.	2022 р./ 2021 р.	2023 р./ 2022 р.
1. Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	2060930	2695823	3871695	1160778	2767060	634893	1175872	-2710917	1606282
2. Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	2175764	2579345	3649513	1201835	2351186	403581	1070168	-2447678	1149351
3. Прибуток від реалізації продукції, тис. грн.	-114834	116478	222182	-41057	415874	231312	105704	-263239	456931
4. Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	-43743	80919	175722	-382038	140327	124662	94803	-557760	522365
5. Витрати на 1 грн. реалізованої продукції, грн.	1,056	0,957	0,943	1,035	0,850	-0,099	-0,014	0,092	-0,185
6. Середньорічна вартість оборотних засобів, тис. грн.	1488763,5	1425546	1768404	1915307,5	2280022,5	-63217,5	342858	146903,5	364715
7. Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	310235	301263	447460	573966,5	506954	-8972	146197	126506,5	-67012,5
8. Фондовіддача, грн./грн.	6,643	8,948	8,653	2,022	5,458	2,305	-0,296	-6,630	3,436
9. Середньооблікова чисельність персоналу, осіб	704	618	551	178	168	-86	-67	-373	-10
10. Продуктивність праці, тис. грн./особу	2927,46	4362,17	7026,67	6521,22	16470,60	1434,71	2664,50	-505,45	9949,38
11. Фонд оплати праці, тис. грн.	118197,1	99317,7	93731,4	63316,2	63293,8	-18879,4	-5586,3	-30415,2	-22,4
12. Середньомісячна заробітна плата, грн.	11753,9	12952,2	14048,5	13705	14481,6	1198,3	1096,3	-343,5	776,6
13. Рентабельність продукції, %	-5,28	4,52	6,09	-3,42	17,69	9,80	1,57	-9,51	21,11
14. Рентабельність реалізації, %	-5,57	4,32	5,74	-3,54	15,03	9,89	1,42	-9,28	18,57
15. Рентабельність виробництва, %	-6,38	6,75	10,03	-1,65	14,92	13,13	3,28	-11,68	16,57

Фонд оплати праці зменшувався щорічно протягом всіх досліджуваних років у зв'язку зі зменшенням чисельності працівників. Середньомісячна заробітна плата у 2020 р. збільшилася на 1198,3 грн., у 2021 р. зросла на 1096,3 грн., у 2022 р. зменшилася на 343,5 грн, у 2023 р. підвищилася на 776,6 грн.

Динаміка чистого доходу від реалізації продукції і повної собівартості реалізованої продукції представлена на рисунку 2.6., прибутку (збитку) від реалізації продукції – на рисунку 2.7.

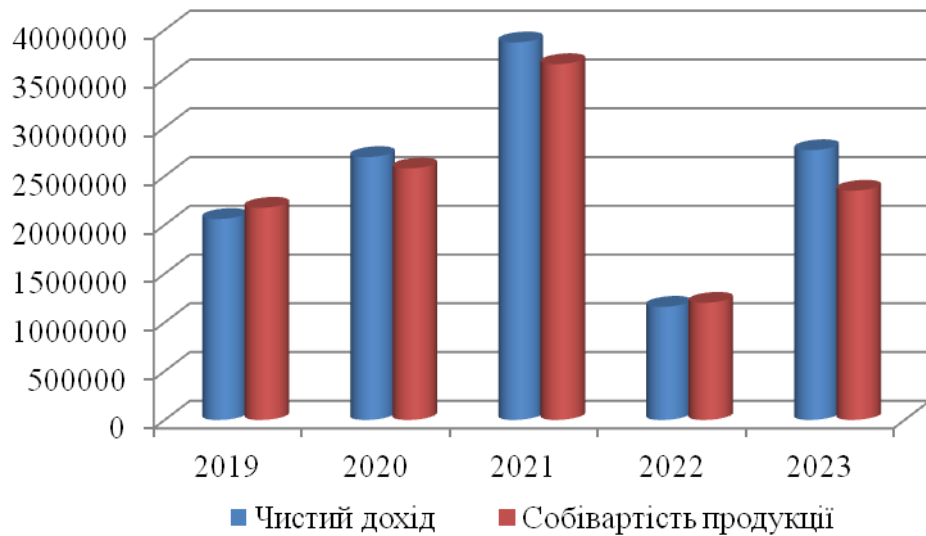

Рисунок 2.6 – Динаміка чистого доходу від реалізації продукції і повної собівартості реалізованої продукції, тис. грн.

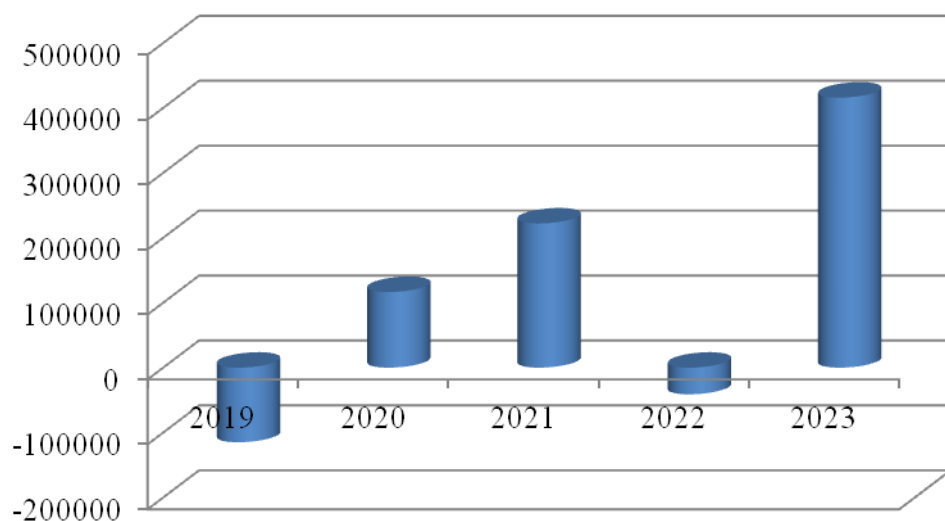

Рисунок 2.7 – Динаміка прибутку (збитку) від реалізації продукції, тис. грн.

Динаміка рентабельності продукції АТ «Інтерпайп НМТЗ» представлена на рисунку 2.8.

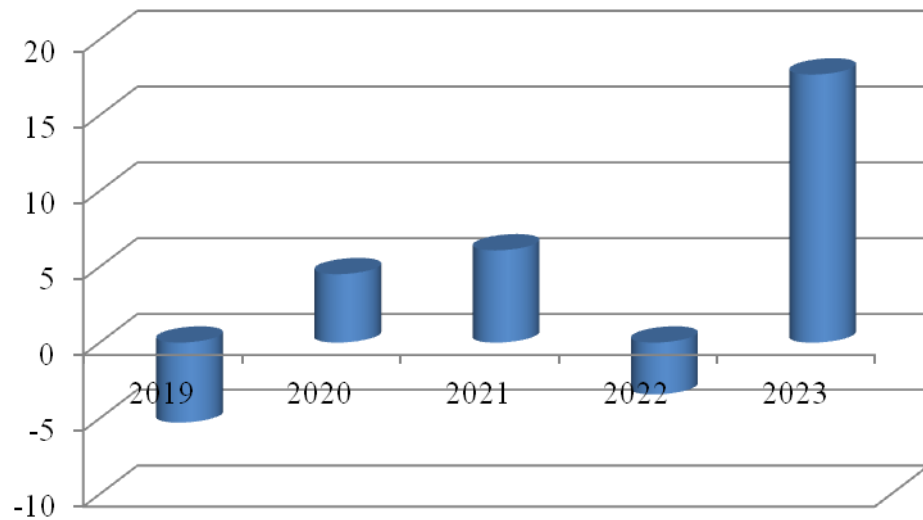

Рисунок 2.8 – Динаміка рентабельності продукції, %

Показники рентабельності у 2019 р. і в 2022 р. від’ємні через збитки підприємства. У 2023 р. рентабельність продукції склала 17,69 %, рентабельність реалізації склала 15,03 %, рентабельність виробництва склала 14,92 %, що вище, ніж у всі попередні досліджувані роки.

У 2022 р. ефективність діяльності АТ «Інтерпайп НМТЗ» суттєво знизилася, а у 2023 р. значно підвищилася.

2.6 Аналіз ефективності використання персоналу підприємства

У АТ «Інтерпайп НМТЗ» затверджені і діють Правила внутрішнього трудового розпорядку, укладено Колективний договір, згідно з якими регулюються трудові відносини та відбувається соціальний захист працівників підприємства. На підприємстві розроблена і впроваджена соціальна політика, згідно якої здійснюються соціальні виплати, відбувається підвищення кваліфікації працівників, організується матеріальне заохочення та соціальний захист співробітників, здійснюється адаптація молодих фахівців.

Працівникам надається матеріальна допомога на лікування, при народженні дитини, у разі смерті ветерана, учасника бойових дій.

Кадрова політика АТ «Інтерпайп НМТЗ» визначає принципові настанови в роботі з персоналом на довготривалу перспективу, її пріоритетом є оптимізація складу і структури працівників та стимулювання особистої мотивації працівників до підвищення показників з праці та виховання відданості справам підприємства.

На підприємстві діють механізми матеріального стимулювання працівників для збереження і розвитку кадрового потенціалу заводу, відбувається перегляд окладів, використовуються «плаваючі» надбавки за результатами виконання працівниками поставлених завдань, здійснюється присвоєння їм розрядів, освоєння других і суміжних професій, що дозволяє збільшити обсяги виконуваних функцій, розширити зони обслуговування. Система мотивації персоналу передбачає виплату премій та бонусів відповідно до результатів праці. Преміювання працівників здійснюється за груповими та індивідуальними показниками, що враховують результати роботи підрозділу і конкретного працівника. Кращим працівникам за значні досягнення встановлюються персональні надбавки, за окремі досягнення нараховуються різні заохочувальні виплати.

Провідний управлінський персонал отримав заробітної плати, премій, бонусів у 2022 р. на суму 4942 тис. грн, у 2023 р на суму 5273 тис. грн, що на 331 тис. грн. більше, ніж в попередньому році.

Для забезпечення цехів і служб підприємства кваліфікованим і компетентним персоналом у АТ «Інтерпайп НМТЗ» проводиться планомірна робота по професійно-технічному навчанню і розвитку персоналу. Для проведення роботи по підготовці, перепідготовці й підвищенню кваліфікації персоналу завод має необхідну навчально-матеріальну базу і забезпечений необхідними навчальними планами й програмами. Усі навчальні програми для підготовки персоналу підприємства мають розділи «Охорона праці», «Система

менеджменту якості», «Система екологічного менеджменту», «Система енергоменеджменту». Усі працівники цехів проходять періодичне навчання й підвищення кваліфікації на виробничо-технічних курсах, курсах цільового призначення, різних семінарах. Навчання персоналу здійснюється за такими видами: первинна професійна підготовка; перепідготовка; підвищення кваліфікації (на виробничо-технічних курсах, на курсах цільового призначення, на курсах бригадирів). Підвищення кваліфікації здійснюється не рідше, ніж 1 раз на 5 років.

На підприємстві підвищують кваліфікацію як робітники, так і керівники, фахівці та службовці.

У АТ «Інтерпайп НМТЗ» студенти навчальних закладів проходять виробничу, виробничо-технологічну, передатестаційну практику.

Динаміка середньооблікової чисельності працівників АТ «Інтерпайп НМТЗ» представлена на рисунку 2.9.

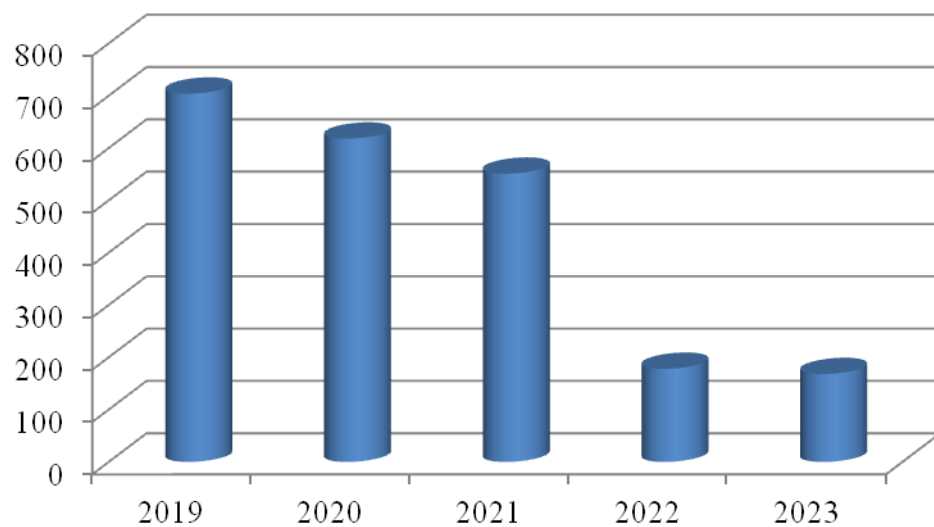

Рисунок 2.9 – Динаміка середньооблікової чисельності працівників АТ «Інтерпайп НМТЗ», осіб

Аналіз ефективності використання персоналу АТ «Інтерпайп НМТЗ» представлено у таблиці 2.16.

Таблиця 2.16 – Аналіз ефективності використання персоналу АТ «Інтерпайп НМТЗ»

Найменування показників	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Зміни (+/-)			
						2020 р./ 2019 р.	2021 р./ 2020 р.	2022 р./ 2021 р.	2023 р./ 2022 р.
1. Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	2060930	2695823	3871695	1160778	2767060	634893	1175872	-2710917	1606282
2. Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	-43743	80919	175722	-382038	140327	124662	94803	-557760	522365
3. Середньооблікова чисельність працівників, осіб	704	618	551	178	168	-86	-67	-373	-10
4. Продуктивність праці працівників, тис. грн./особу	2927,46	4362,17	7026,67	6521,22	16470,60	1434,71	2664,50	-505,45	9949,38
5. Питома вага чистого прибутку (збитку) на одного працівника, тис. грн./особу	-62,135	130,937	318,915	-2146,281	835,280	193,072	187,978	-2465,196	2981,561
6. Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	310235	301263	447460	573966,5	506954	-8972	146197	126506,5	-67012,5
7. Фондоозброєність праці працівників, тис. грн./особу	440,67	487,48	812,09	3224,53	3017,58	46,81	324,61	2412,44	-206,95

Середньооблікова чисельність працівників підприємства щорічно зменшувалася: у 2019 р. вона становила 704 особи, у 2020 р. зменшилася на 86 осіб і склала 618 осіб, у 2021 р. зменшилася на 67 осіб та склала 551 особу, у 2022 р. зменшилася на значну величину – на 373 особи і склала 178 осіб, у 2023 р. зменшилася на 10 осіб та склала 168 осіб. Загалом за останні 5 років чисельність персоналу знизилася на 536 осіб.

Продуктивність праці працівників АТ «Інтерпайп НМТЗ» збільшувалася з 2019 р. по 2021 р. з 2927,46 тис. грн./особу до 7026,67 тис. грн./особу; внаслідок зменшення чистого доходу від реалізації продукції у 2022 р. продуктивність праці зменшилася на 505,45 тис. грн./особу, у 2023 р. завдяки зростанню чистого доходу продуктивність праці працівників збільшилася на 9949,38 тис. грн./особу і склала 16470,60 тис. грн./особу. Ефективність використання персоналу у 2022 р. знизилася, у 2023 р. зросла.

Динаміка продуктивності праці представлена на рисунку 2.10.

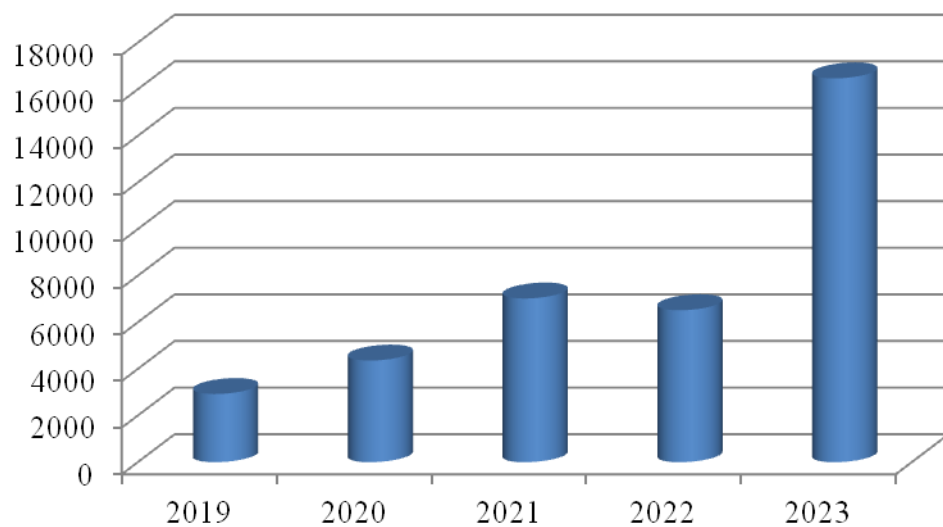

Рисунок 2.10 – Динаміка продуктивності праці працівників, тис. грн./особу

Питома вага чистого прибутку (збитку) на одного працівника демонструє від’ємні значення у 2019 р. і 2022 р. через чисті збитки підприємства. Найвищий рівень цей показник мав у 2023 р., склавши 835,280 тис. грн./особу.

Динаміка питомої ваги чистого прибутку (збитку) на одного працівника представлена на рисунку 2.11.

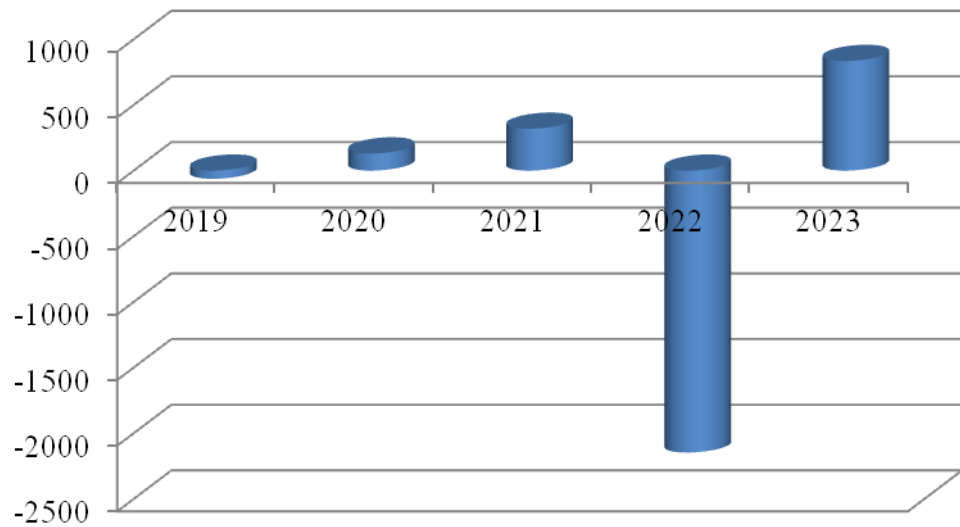

Рисунок 2.11 – Динаміка питомої ваги чистого прибутку (збитку) на одного працівника, тис. грн./особу

Забезпеченість працівників підприємства основними засобами демонструє показник фондоозброєності праці. Динаміка фондоозброєності праці працівників АТ «Інтерпайп НМТЗ» представлена на рисунку 2.12.

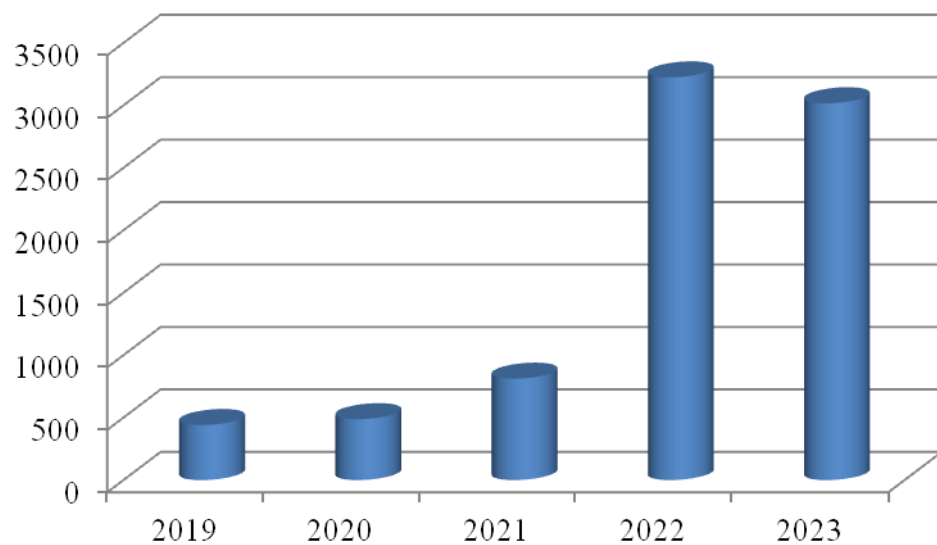

Рисунок 2.12 – Динаміка фондоозброєності праці працівників, тис. грн./особу

Фондоозброєність праці працівників АТ «Інтерпайп НМТЗ» збільшувалася з 2019 р. по 2022 р., у 2023 рр. вона знизилася на 206,95 тис. грн./особу внаслідок зменшення середньорічної вартості основних засобів та склала 3017,58 тис. грн./особу.

2.7 Аналіз ефективності використання основних засобів АТ «Інтерпайп НМТЗ»

В балансі підприємства представлені основні засоби за первісною і залишковою вартістю. Первісна вартість характеризує грошовий вираз їх придбання, залишкова показує їх поточну вартість за вирахуванням зносу. Найбільш інформативною є залишкова вартість, яка дозволяє охарактеризувати ступінь придатності основних засобів для використання їх у виробничому процесі. Основні засоби, придбані за первісною вартістю, внаслідок зносу втрачають частину своєї вартості. Високий ступінь зносу зменшує залишкову вартість основних засобів і знижує їх придатність. Первісна і залишкова вартість основних засобів, величини зносу та коефіцієнти зносу основних засобів АТ «Інтерпайп НМТЗ» представлені у таблиці 2.17.

Ефективність використання ресурсів підприємства є основою отримання ним доходу і прибутку, тому дослідження використання основних засобів дозволяє виявити вузькі місця в техніко-технологічній базі виробництва. Співставлення вартості основних засобів з результатами діяльності підприємства дозволяє оцінити ефективність їх використання. Так співставлення середньорічної вартості основних засобів з обсягом товарної або реалізованої продукції дає показники фондоддачі, фондомісткості, співставлення з прибутком від реалізації продукції дає показник рентабельності основних засобів.

Показники ефективності використання основних засобів АТ «Інтерпайп НМТЗ» представлені у таблиці 2.18.

Таблиця 2.17 – Основні засоби АТ «Інтерпайп НМТЗ» за первісною і залишковою вартістю, їх знос

Статті активу	31.12.19р.	31.12.20р.	31.12.21р.	31.12.22р.	31.12.23р.	Зміни (+/-)			
						31.12.20/ 31.12.19	31.12.21/ 31.12.20	31.12.22/ 31.12.21	31.12.23/ 31.12.22
1. Залишкова вартість основних засобів, тис. грн.	316736	285790	609130	538803	475105	-30946	323340	-70327	-63698
2. Первісна вартість основних засобів, тис. грн.	778290	719469	619641	627314	633641	-58821	-99828	7673	6327
3. Знос основних засобів, тис. грн.	461554	433679	10511	88511	158536	-27875	-423168	78000	70025
4. Коефіцієнт зносу	0,593	0,603	0,017	0,141	0,250	0,010	-0,586	0,124	0,109

Таблиця 2.18 – Аналіз ефективності використання основних засобів АТ «Інтерпайп НМТЗ»

Найменування показників	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Зміни (+/-)			
						2020 р./ 2019 р.	2021 р./ 2020 р.	2022 р./ 2021 р.	2023 р./ 2022 р.
1. Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	2060930	2695823	3871695	1160778	2767060	634893	1175872	-2710917	1606282
2. Прибуток (збиток) від реалізації продукції, тис. грн.	-114834	116478	222182	-41057	415874	231312	105704	-263239	456931
3. Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	310235	301263	447460	573966,5	506954	-8972	146197	126506,5	-67012,5
4. Фондовіддача, грн./грн.	6,643	8,948	8,653	2,022	5,458	2,305	-0,296	-6,630	3,436
5. Фондомісткість, грн./грн.	0,151	0,112	0,116	0,495	0,183	-0,039	0,004	0,379	-0,311
6. Рентабельність основних засобів, %	-37,02	38,66	49,65	-7,15	82,03	75,68	10,99	-56,80	89,18

Первісна вартість основних засобів у 2020 р. і 2021 р. зменшувалася на 58821 тис. грн. і 99828 тис. грн. відповідно, а у 2022 р. і 2023 р. зростала на 7673 тис. грн. і 6327 тис. грн. відповідно. Залишкова вартість основних засобів у 2020 р. зменшилася на 30946 тис. грн., у 2021 р. суттєво зросла через перерахунок на 323340 тис. грн., а у 2022 р. і в 2023 р. зменшилася на 70327 тис. грн. і на 63698 тис. грн. відповідно. Коефіцієнт зносу на кінець 2019 р. і 2020 р. складав 0,593 і 0,603 відповідно, внаслідок перерахунку залишкової вартості основних засобів на кінець 2021 р. він значно зменшився до 0,017 і до кінця 2023 р. зріс до 0,25. Таким чином, на кінець 2023 р. знос основних засобів підприємства склав 25 %, а придатність становила 75 %.

Середньорічна вартість основних засобів АТ «Інтерпайп НМТЗ» зменшувалася у 2020 р. на 8972 тис. грн., зростала у 2021 р. на 146197 тис. грн. та у 2022 р. на 126506,5 тис. грн., у 2023 р. зменшилася на 67012,5 тис. грн. Динаміка середньорічної вартості основних засобів АТ «Інтерпайп НМТЗ» представлена на рисунку 2.13.

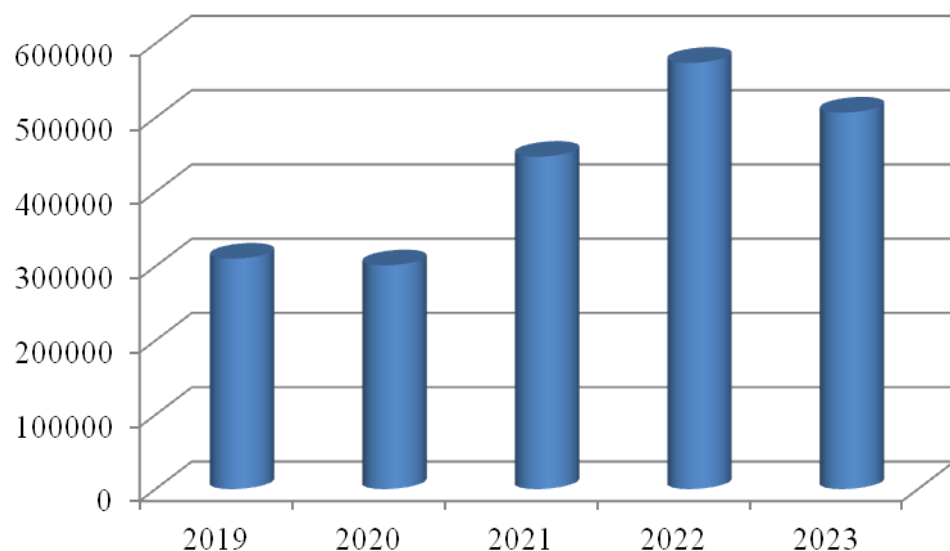

Рисунок 2.13 – Динаміка середньорічної вартості основних засобів, тис. грн.

Фондовіддача у 2020 р. збільшилася на 2,305 грн./грн., у 2021 р. і у 2022 р. зменшувалася на 0,296 грн./грн. і на 6,630 грн./грн. відповідно внаслідок

збільшення середньорічної вартості основних засобів та зниження чистого доходу у 2022 р., а у 2023 р. фондovіддача зросла на 3,436 грн./грн. внаслідок підвищення чистого доходу від реалізації продукції і зменшення середньорічної вартості основних засобів. Відповідно фондомісткість у 2020 р. зменшувалася на 0,039 грн./грн., у 2021 р. і у 2022 р. збільшувалася на 0,004 грн./грн. і на 0,379 грн./грн. та у 2023 р. зменшилася на 0,311 грн./грн.

Динаміка фондovіддачі і фондомісткості представлена на рисунках 2.14 і 2.15.

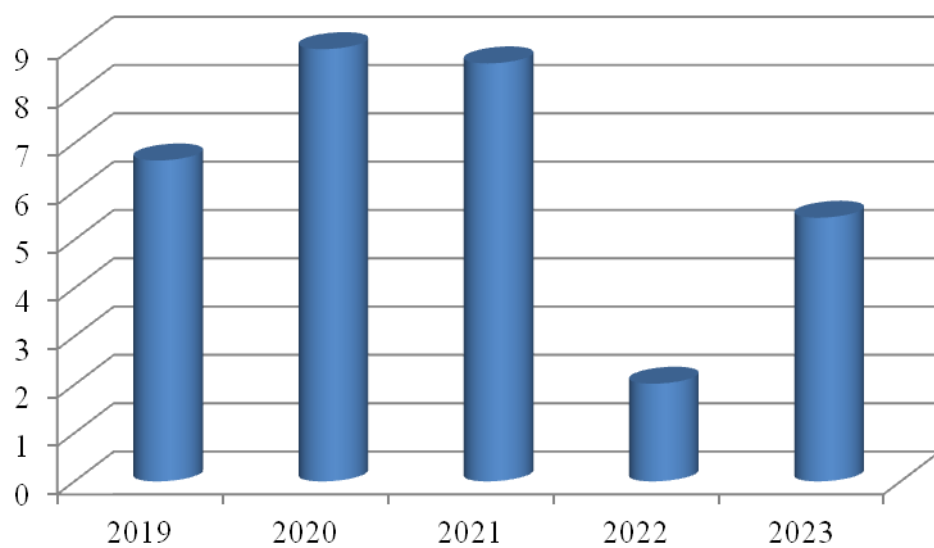

Рисунок 2.14 – Динаміка фондovіддачі основних засобів, грн./грн.

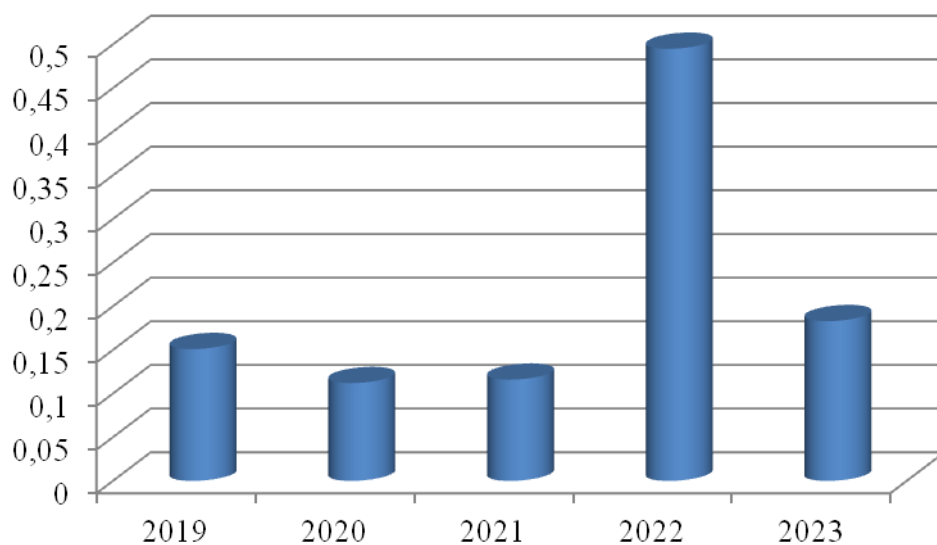

Рисунок 2.15 – Динаміка фондомісткості основних засобів, грн./грн.

Рентабельність основних засобів була від'ємною у 2019 р. і в 2022 р. через збитки від реалізації продукції, у 2020 р. вона складала 38,66 %, у 2021 р. вона підвищилася до 49,65 %, у 2023 р. вона зросла до 82,03 % внаслідок зростання прибутку від реалізації продукції. Динаміка рентабельності основних засобів представлена на рисунку 2.16.

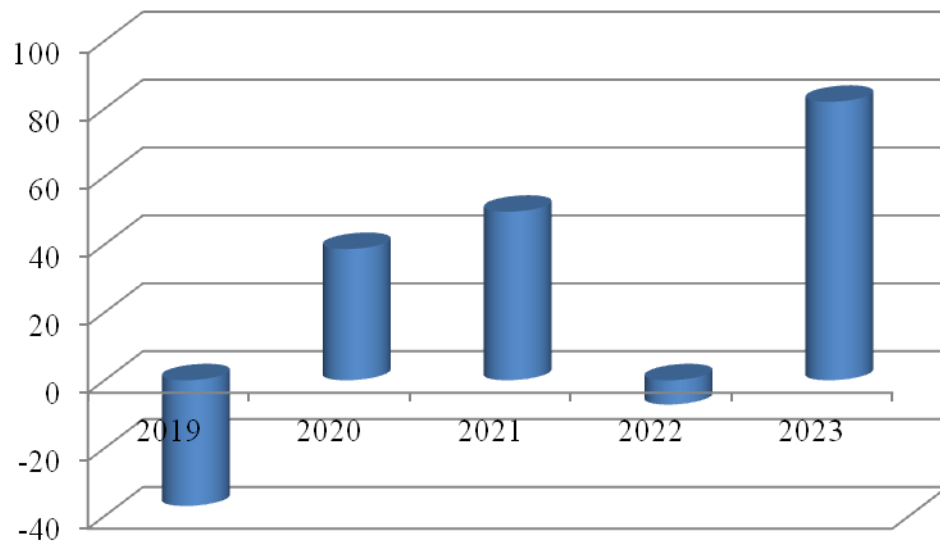

Рисунок 2.16 – Динаміка рентабельності основних засобів, %

Таким чином, у АТ «Інтерпайп НМТЗ» ефективність використання основних засобів знижувалася у 2021-2022 рр. та підвищилася у 2023 р.

2.8 Аналіз ефективності використання оборотних активів підприємства

Оборотні активи підприємства використовуються в кожному операційному циклі, і таким чином за певний період (місяць, квартал, рік) роблять певну кількість обертів. Швидкість їх обертання характеризує ефективність їх використання і оцінюється коефіцієнтами оборотності, які розраховуються відношенням чистого доходу від реалізації продукції до оборотних активів, а також відношенням собівартості до величини товарно-матеріальних запасів. Аналіз ефективності використання оборотних активів АТ «Інтерпайп НМТЗ» представлений у таблиці 2.19.

Таблиця 2.19 – Аналіз ефективності використання оборотних активів АТ «Інтерпайп НМТЗ»

Найменування показників	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Зміни (+/-)			
						2020 р./ 2019 р.	2021 р./ 2020 р.	2022 р./ 2021 р.	2023 р./ 2022 р.
1. Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	2060930	2695823	3871695	1160778	2767060	634893	1175872	-2710917	1606282
2. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	1920512	2389951	3466364	1011286	2269493	469439	1076413	-2455078	1258207
3. Середньорічна вартість оборотних активів, тис. грн.	1488763,5	1425546	1768404	1915307,5	2280022,5	-63217,5	342858	146903,5	364715
4. Товарно-матеріальні запаси, тис. грн.	231487	123227	157521,5	136751,5	88598	-108260	34294,5	-20770	-48154
5. Коефіцієнт оборотності оборотних активів, оберти	1,384	1,891	2,189	0,606	1,214	0,507	0,298	-1,583	0,608
6. Коефіцієнт оборотності товарно-матеріальних запасів, оберти	8,296	19,395	22,006	7,395	25,616	11,098	2,611	-14,611	18,221

Середньорічна вартість оборотних активів підприємства зменшилася у 2020 р. на 63217,5 тис. грн., у наступні роки вона зростала та досягла рівня 2280022,5 тис. грн. у 2023 р. Коефіцієнт оборотності оборотних активів зростав у 2020 р. на 0,507 оберти, у 2021 р. на 0,298 оберти, у 2022 р. зменшився на 1,583 оберти в результаті зниження чистого доходу від реалізації продукції та у 2023 р. збільшився на 0,608 оберти внаслідок зростання чистого доходу.

Динаміка коефіцієнтів оборотності оборотних активів і товарно-матеріальних запасів представлена на рисунках 2.17, 2.18.

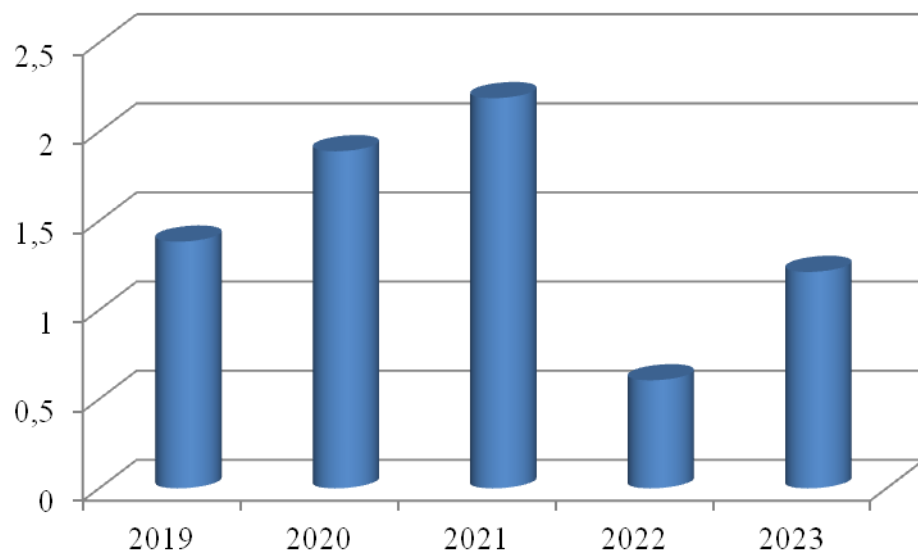

Рисунок 2.17 – Динаміка коефіцієнта оборотності оборотних активів, оберти

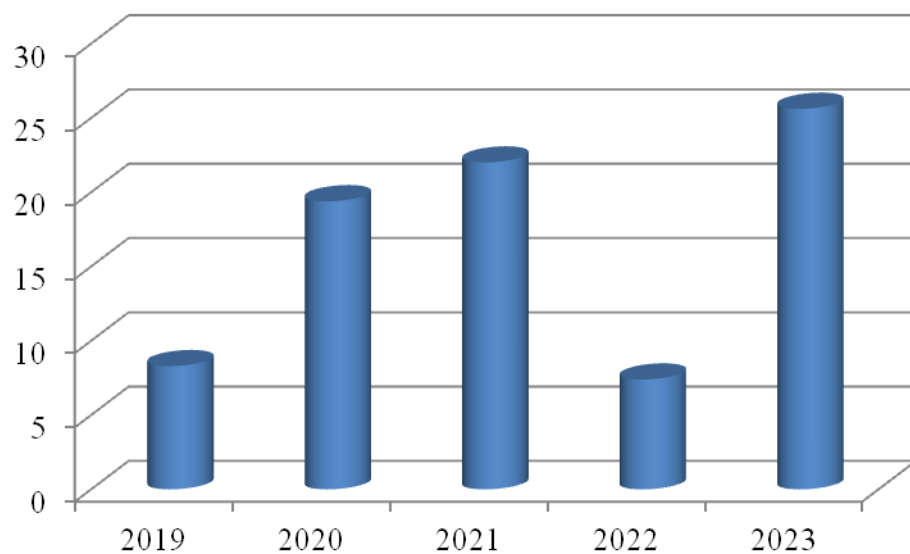

Рисунок 2.18 – Динаміка коефіцієнта оборотності запасів, оберти

Коефіцієнт оборотності товарно-матеріальних запасів зростав у 2020 р. на 11,098 оберти, у 2021 р. на 2,611 оберти, у 2022 р. зменшився на 14,611 оберти в результаті зниження собівартості реалізованої продукції та у 2023 р. збільшився на 18,221 оберти внаслідок зростання собівартості.

Таким чином, ефективність використання оборотних активів у 2022 р. зменшилася, а у 2023 р. підвищилася.

3 ОБҐРУНТУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ АТ «ІНТЕРПАЙП НМТЗ»

3.1 Перспективні напрями підвищення ефективності діяльності підприємства

Стратегічною ціллю АТ «Інтерпайп НМТЗ» є диверсифікація географічної присутності і продуктового портфеля з метою завоювання більшої частки локальних і глобальних ринків, щоб зменшити або уникнути ринкових ризиків. Збільшення ніші ринку можливе за умов грамотної маркетингової політики, поліпшення якості продукції, розширення асортименту продукції, більш тісної роботи зі споживачами для задоволення їх потреб та збільшення обсягів реалізації продукції підприємства і підвищення в структурі реалізації більш рентабельних видів продукції.

Завдання інноваційної політики підприємства – розроблення напрямів технічного переозброєння (оновлення) основних засобів підприємства, створення механізму реалізації заходів, спрямованих на вдосконалення техніко-технологічної бази підприємства, удосконалення технічної політики, реалізація ефективної товарної, цінової, збутової, комунікаційної, сервісної політики. Актуальним для поліпшення фінансового стану АТ «Інтерпайп НМТЗ» є розробка та реалізація інвестиційно-інноваційних проєктів, які стосувалися б покращення якості продукції, поліпшення технологічних процесів, підвищення ефективності виробництва.

У сучасних умовах дефіциту ресурсів актуальними для підприємства є заходи зі зменшення витрат, зокрема економії електроенергії, економії газу, зменшення витрат води, зниження витрат на придбання сировини і матеріалів.

У АТ «Інтерпайп НМТЗ» для організації ефективної виробничо-господарської діяльності необхідно забезпечити:

- зниження витрат на виробництво продукції за рахунок раціонального використання матеріальних, трудових, паливно-енергетичних і інших видів ресурсів, застосування енергозберігаючих технологій;

- підвищення ефективності функціонування системи управління якістю, зростання рівня трудової й технологічної дисципліни, посилення вимог по вхідному контролю отриманої сировини, матеріалів та напівфабрикатів, а також по контролю якості відвантажуваної продукції, вдосконалення організації і планування виробництва;

- пошук варіантів закупівлі сировини і матеріалів на більш вигідних умовах.

Основними перспективними напрямками підвищення ефективності діяльності АТ «Інтерпайп НМТЗ» є зниження витрат на виробництво продукції, освоєння нових видів продукції, підвищення якості продукції, впровадження нової техніки і технології, вдосконалення системи мотивації персоналу, удосконалення виробничо-технологічних процесів.

3.2 Розробка і обґрунтування управлінських рішень, направлених на підвищення ефективності діяльності АТ «Інтерпайп НМТЗ»

Основою ефективної діяльності підприємства є збільшення чистого доходу від реалізації продукції, яке за умов помірної зростання витрат дозволяє збільшувати прибутки компанії. Збільшення чистого доходу досягається реалізацією заходів, які дозволяють збільшити кількість споживачів, наростити обсяги продажів та розширити нішу ринку. У АТ «Інтерпайп НМТЗ» негативним є зменшення чистого доходу від реалізації продукції у 2022 р., позитивним є його зростання у 2023 р., але він так і не досяг рівня 2021 р. Збільшення чистого доходу у 2023 р. після його падіння у 2022 р. відбулося за рахунок відновлення обсягів продажів продукції на вітчизняному ринку. А обсяг експорту по всім країнам, крім США, знизився. Негативним є зменшення традиційного багаторічного експорту в Польщу.

Дуже прикрим фактом є припинення експорту у Німеччину, Єгипет, Італію, Румунію, Литву, Молдову, Словачію, Естонію і зменшення його обсягів крім Польщі, також у ОАЕ, Саудівську Аравію, Болгарію.

Велику роль у припиненні та зменшенні експорту продукції АТ «Інтерпайп НМТЗ» зіграло через війну в Україні порушення логістичних зв'язків, закриття морських портів, здорожчання перевезень залізницею, автотранспортом, перебої з електро-, водо- або тепlopостачанням, дефіцит сировини внаслідок погіршення чи припинення роботи підприємств-постачальників металобрухту тощо. Крім серйозних викликів зовнішнього середовища АТ «Інтерпайп НМТЗ» стикнулося з кадровими проблемами, пов'язаними з міграцією, мобілізацією працівників.

Відповідно менеджменту АТ «Інтерпайп НМТЗ» слід приймати управлінські рішення щодо забезпечення кадрового складу, випуску затребуваних рентабельних видів продукції, налагодження логістики постачань і збуту, пошуку ринків збуту, поліпшення співпраці зі споживачами.

Для збільшення обсягів збуту продукції підприємства з метою підвищення чистого доходу від реалізації продукції вважаємо за доцільне у АТ «Інтерпайп НМТЗ» відновлювати обсяги експорту, так як відновлення обсягів реалізації продукції на вітчизняному ринку, яке спостерігалось у 2023 р., дало свій позитивний результат.

Вважаємо за можливе і доцільне для підприємства відновлення обсягів експорту труб середнього і малого сортаменту до Литви, Словачії, Естонії і Італії та збільшення експорту труб у Польщу до обсягу реалізації 2022 р. Ефект від цього буде в отриманні підприємством додаткового прибутку від реалізації продукції на експорт, який розраховується за формулою:

$$P_{PII} = D_I - C_I \quad (3.1)$$

де D_I – чистий дохід від реалізації продукції до Литви, Словачії, Естонії, Італії, Польщі, тис. грн.;

C_1 – собівартість реалізації продукції до Литви, Словачії, Естонії, Італії, Польщі, тис. грн.

Ефект від експорту труб середнього і малого сортаменту до Литви, Словачії, і Естонії, Італії, Польщі представлено у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – Ефект від експорту труб середнього і малого сортаменту до Литви, Словачії, Естонії, Італії, Польщі

Країна експорту	Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	Собівартість продукції, тис. грн.	Прибуток від реалізації продукції, тис. грн.
Литва	11527,5	9769,1	1758,4
Словачія	5890,8	4992,2	898,6
Естонія	1590,9	1348,2	242,7
Італія	18480,0	15661,0	2819,0
Польща	133362,1	113018,7	20343,4
Разом	170851,3	144789,2	26062,1

Таким чином, збільшення прибутку від реалізації продукції у АТ «Інтерпайп НМТЗ» в результаті збільшення експорту на європейські ринки складе 26062,1 тис. грн.

Збільшення обсягів реалізації продукції також можливе за рахунок покращення її якості, яке досягається впровадженням нових технологій, застосуванням нових більш якісних матеріалів, що в свою чергу забезпечує додаткові конкурентні переваги підприємству.

Оскільки сталеві трубопроводи є ємностями високого тиску, якими транспортуються горючі і легкозаймисті продукти, аварія трубопроводу пов'язана з великими матеріальними втратами, а іноді – із людськими жертвами, тому основною вимогою при експлуатації трубопроводів є висока їх якість. Однією із важливих складових у процесі виготовлення труб для підвищення їх протикорозійних властивостей є нанесення ізоляційного

покриття. Ізоляційні стрічки необхідно намотувати на поверхню труби без перекосів, здуття, зморшок, нависань, складок, гофр.

Ізоляційне композитне покриття виконується таким чином: спершу здійснюється дробоструйне очищення труби, далі видалення пилу здуванням, потім здійснюється індукційний нагрів труби, наноситься епоксидний праймер, після чого наноситься адгезив, далі намотується поліетиленова стрічка, потім труба охолоджується шляхом обливання її холодною водою, і по завершенню процесу здійснюється контроль сплошності покриття високовольтним дефектоскопом, потім здійснюється маркування труби і зачистка кінців труби від покриття, відбувається кінцевий візуальний контроль якості труб з покриттям, останньою операцією є складування.

На сьогоднішній день тришарові покриття з кінцевим поліетиленовим шаром є найбільш затребуваною захисною системою для труб. Головною перевагою такого покриття поряд з антикорозійними властивостями є висока стійкість до механічного пошкодження. Це дуже важлива властивість, так як при транспортуванні, перевантаженні, підземному прокладанні неминучі механічні пошкодження покриття і багат шарові системи з різних матеріалів відмінно протистоять механічній дії.

Для бездоганної адгезії першого шару необхідно провести дробеструминну або піскоструминну обробку поверхні труб. На підготовлену поверхню наноситься наступне тришарове покриття: термореактивний порошковий праймер товщиною 60-150 мкм; проміжний адгезив товщиною 140-200 мкм; екструдовані поліетилени до загальної товщини покриття від 2 до 3 мм в залежності від діаметру труб. Таке покриття забезпечує гарантований захист трубопроводів від корозії на тривалий термін експлуатації - до 40 - 50 років.

Праймер (грунтовка) створює зв'язок між поверхнею та покриттям, адгезив забезпечує міцне з'єднання між матеріалами. Праймер є першим кроком у підготовці поверхні, а адгезив – останнім етапом процесу з'єднання. Праймер створює спеціальний хімічний зв'язок між поверхнею та стрічкою,

забезпечуючи покращену адгезію. Праймери зазвичай містять активні речовини, які взаємодіють із поверхнею та покращують її зчеплення з поліетиленом. Адгезив – це спеціальний клей, який застосовується для з'єднання різних матеріалів, має гарну зчипну здатність і забезпечує міцне з'єднання між поверхнями. Праймер використовується для підвищення адгезії стрічок. Застосування праймеру дає значні переваги: високий ступінь адгезії і антикорозійного захисту; висока точність регулювання товщини покриття; відсутність втрат при нанесенні (100% рекуперація).

Одним з таких перспективних управлінських рішень для АТ «Інтерпайп НМТЗ» щодо покращення якості продукції є освоєння нової системи зовнішнього полімерного покриття на основі епоксидного праймеру TEKNOS. TEKNOS – це фінська компанія по виробництву фарб та покриттів, яка відкрила заводи у Данії, Швеції, Норвегії, Польщі, Словенії. Праймер TEKNOS використовується в якості ґрунтовки для сталевих поверхонь, які пройшли струйне очищення, міцно прикріплюється до поверхні, швидко висихає, що забезпечує високу якість і швидкий темп ведення технологічного процесу. Серед різновидів праймеру TEKNOPLAST PRIMER 3, TEKNOPLAST PRIMER 5, TEKNOPLAST PRIMER 7 доцільно вибрати останній сучасний варіант розробки TEKNOPLAST PRIMER 7.

Передбачається, що труби підвищеної якості будуть користуватися більшим попитом, відповідно прогнозується зростання обсягів реалізації труб малого сортаменту на 15 % та труб середнього сортаменту на 10 % від найпесимістичнішого варіанту 2022 р. Для збільшення обсягів виготовлення цих труб слід додатково залучити 10 робітників. Ефект від цього буде в отриманні підприємством додаткового прибутку від збільшення обсягів реалізації продукції підвищеної якості, який розраховується за формулою:

$$P_{PII2} = D_2 - C_2 \quad (3.2)$$

де D_2 – чистий дохід від реалізації додаткового обсягу продукції за рахунок підвищення її якості, тис. грн.;

C_2 – собівартість реалізації додаткового обсягу продукції за рахунок підвищення її якості, тис. грн.

Розрахунок здійснено за середньою ціною і середньою собівартістю усередненого типорозміру відповідно труб малого і середнього сортаменту.

За рахунок підвищення якості труб з ізоляційним покриттям, виготовлених з використанням нового сучасного праймеру TEKNOS збільшаться обсяги їх продажів, ефект від чого представлено у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 – Ефект від підвищення якості труб з ізоляційним покриттям внаслідок використання більш ефективного праймеру TEKNOS

Назва продукції	Збільшення обсягу виробництва і реалізації, тон	На 1 тону			На додатковий обсяг		
		Собівартість одиниці продукції, грн./тону	Ціна, грн./тону	Прибуток на одиницю продукції, грн./тону	Собівартість додаткового обсягу продукції, тис. грн.	Чистий дохід від реалізації додаткового обсягу продукції, тис. грн.	Прибуток від реалізації додаткового обсягу продукції, тис. грн.
Труби малого сортаменту	2,5	28243	33327	5084	70607,5	83317,5	12710
Труби середнього сортаменту	0,6	35980	42456	6476	21588,0	25473,6	3885,6
Разом	3,1	-	-	-	92195,5	108791,1	16595,6

В результаті збільшення обсягу реалізації продукції підвищеної якості на 2,5 тис. тон труб малого сортаменту і на 0,6 тис. тон труб середнього сортаменту підприємство збільшить чистий дохід від реалізації продукції на 108791,1 тис. грн. і прибуток від реалізації продукції на 16595,6 тис. грн.

Сумарне зростання прибутку від реалізації продукції в результаті впровадження запропонованих управлінських рішень становитиме:

$$\sum P_{PI} = P_{PI1} + P_{PI2} \quad (3.3)$$

$$\sum P_{PI} = 26062,1 + 16595,6 = 42657,7 \text{ тис. грн.}$$

Таким чином, з метою підвищення ефективності діяльності АТ «Інтерпайп НМТЗ» запропоновано та обґрунтовано такі управлінські рішення:

1) збільшення експорту труб середнього і малого сортаменту на європейські ринки, внаслідок чого зросте ніша ринку підприємства, підвищаться обсяги продажів продукції, зростуть чистий дохід від реалізації продукції на 170851,3 тис. грн. і прибуток від реалізації продукції на 26062,1 тис. грн.;

2) освоєння нової системи зовнішнього полімерного покриття на основі епоксидного праймеру TEKNOS, внаслідок чого підвищиться якість продукції підприємства і зростуть обсяги її продажів, в результаті збільшаться чистий дохід від реалізації продукції підприємства на 108791,1 тис. грн. і прибуток від реалізації продукції на 16595,6 тис. грн.

Ефект від реалізації управлінських рішень щодо підвищення ефективності діяльності АТ «Інтерпайп НМТЗ» представлено у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3 – Ефект від реалізації управлінських рішень щодо підвищення ефективності діяльності АТ «Інтерпайп НМТЗ»

Захід	Ефект, тис. грн.
1. Збільшення експорту труб середнього і малого сортаменту на європейські ринки	26062,1
2. Освоєння нової системи зовнішнього полімерного покриття на основі епоксидного праймеру TEKNOS	16595,6
Разом	42657,7

В результаті реалізації обох запропонованих управлінських рішень, що забезпечують внесок у вирішення проблеми підвищення ефективності діяльності АТ «Інтерпайп НМТЗ», збільшиться обсяг реалізації продукції підприємства, підвищиться чистий дохід від реалізації продукції на 279643 тис. грн. (на 10,11 %), зросте повна собівартість реалізованої продукції на 236985 тис. грн. (на 10,08 %), збільшиться прибуток від реалізації продукції на 42658 тис. грн.(на 10,26 %), зросте чистий прибуток на 34979 тис. грн.(на 24,93 %), що представлено у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4 – Вплив запропонованих управлінських рішень на результати діяльності АТ «Інтерпайп НМТЗ»

Показники	2023 р.	За проектом	Абс. відхил.	Відн. відхил. %
1. Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	2767060	3046703	279643	10,11
2. Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	2351186	2588171	236985	10,08
3. Прибуток від реалізації продукції, тис. грн.	415874	458532	42658	10,26
4. Чистий прибуток, тис. грн.	140327	175306	34979	24,93
5. Рентабельність продукції,%	17,69	17,72	0,03	-
6. Середньооблікова чисельність персоналу, осіб	168	178	10	5,95
7. Продуктивність праці, тис. грн./особу	16470,6	17116,31	645,71	3,92
8. Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	506954	506954	0	0
9. Фондовіддача, грн./грн.	5,458	6,010	0,552	10,11

У разі реалізації запропонованих управлінських рішень підвищаться показники ефективності діяльності підприємства, а саме: рентабельність продукції зросте на 0,03 %, продуктивність праці персоналу збільшиться на 645,71 тис. грн. / особу (на 3,92 %), фондовіддача зросте на 0,552 грн./грн. (на 10,11 %).

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі бакалавра поставлено і вирішено актуальне завдання – теоретичне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності діяльності підприємства АТ «Інтерпайп НМТЗ». Одержані результати дозволили зробити такі висновки:

1. Ефективність – це відношення результату, ефекту до використаних ресурсів, витрат. Управління ефективністю має бути спрямоване на здійснення заходів із підвищення продуктивності праці, нарощування обсягів виробництва та реалізації продукції, зниження собівартості продукції, максимальну віддачу від матеріальних, трудових та фінансових ресурсів, здійснення ефективної цінової політики з урахуванням попиту та пропозиції на ринку, забезпечення грамотного підходу до побудови довірливих відносин із постачальниками та покупцями, ефективне використання раніше отриманого прибутку тощо. У підвищенні ефективності діяльності суттєве значення набуває удосконалення системи управління підприємством, ефективне управління ризиками, впровадження інновацій, застосування дієвих систем мотивації праці, ощадне ресурсоспоживання, оптимізація асортименту, підвищення якості продукції, ін.

2. АТ «Інтерпайп Новомосковський трубний завод» – це промислове підприємство, основним видом діяльності якого є виробництво та реалізація сталевих електрозварних труб різних видів, таких як: труби нафто- і газопровідні середнього діаметру, труби та профілі вуглецеві малого діаметру, також підприємство здійснює послуги з нанесення ізоляційного антикорозійного покриття.

3. Коефіцієнт концентрації власного капіталу АТ «Інтерпайп НМТЗ» дуже низький – на 31.12.2023 р. складає 0,224 (норма > 0,5). Коефіцієнт концентрації позикового капіталу хоч і знижувався у 2020-2021 рр. і у 2023 р. має дуже високий рівень 0,776 на 31.12.2023 р. Коефіцієнт загальної ліквідності АТ «Інтерпайп НМТЗ» збільшувався у 2020-2022 р., у 2023 р.

знизився на 0,065 та склав 2,151 на 31.12.2023 р. (норма >2). Коефіцієнт проміжної ліквідності зменшувався у 2021 р. і в 2023 р. та на 31.12.2023 р. склав 2,06 (норма > 1). Коефіцієнт абсолютної ліквідності збільшувався у 2021 р. і в 2023 р. та на 31.12.2023 р. склав 0,099 (норма > 0,2). Через низький рівень власного капіталу фінансова стійкість АТ «Інтерпайп НМТЗ» низька, завдяки достатнім рівням коефіцієнтів загальної і проміжної ліквідності ліквідність АТ «Інтерпайп НМТЗ» задовільна.

4. Чистий дохід від реалізації продукції зменшився у 2022 р. на 2710917 тис. грн., у всі інші роки зростав, у 2023 р. він склав 2767060 тис. грн. Валовий прибуток зменшився у 2022 р. на 255839 тис. грн., у всі інші роки зростав, у 2023 р. він склав 497567 тис. грн. Фінансовий результат від операційної діяльності у 2019 р. представляв собою збиток величиною 183276 тис. грн., у 2020 р. він став прибутком у розмірі 345337 тис. грн., у 2021-2022 рр. зменшувався, у 2023 р. зріс на 303240 тис. грн. та склав 433681 тис. грн. Чистий фінансовий результат підприємства у 2019 р. представляв собою збиток величиною 43743 тис. грн. У 2021-2022 рр. чистий фінансовий результат підвищився і підприємство мало прибутки, а у 2022 р. він знову суттєво знизився і став збитком у розмірі 382038 тис. грн. Чистий прибуток підприємство отримало у 2023 р. в розмірі 140327 тис. грн. Операційні витрати підприємства зростали у 2020-2021 рр., у 2022 р. знизилися на 2375270 тис. грн., у 2023 р. збільшилися на 1082942 тис. грн. та склали 2499074 тис. грн. Матеріальні затрати – сама значна складова операційних витрат підприємства

5. У 2019 р. АТ «Інтерпайп НМТЗ» – підприємство збиткове, його збиток від реалізації продукції склав 114834 тис., грн., чистий збиток – 43743 тис. грн. Повна собівартість реалізованої продукції і у 2022 р. вище, ніж чистий дохід від реалізації продукції, що також призводить до отримання підприємством збитку від реалізації продукції, який склав 41057 тис. грн., і чистого збитку, який склав 140327 тис. грн. У 2020-2021 рр. і у 2023 р. АТ «Інтерпайп НМТЗ» мало прибуток від реалізації продукції і чистий прибуток,

які у 2023 р. склали 415874 тис. грн. і 140327 тис. грн. відповідно. Показники рентабельності у 2019 р. і в 2022 р. від'ємні через збитки підприємства. У 2023 р. рентабельність продукції склала 17,69 %, рентабельність реалізації склала 15,03 %, рентабельність виробництва склала 14,92 %, що вище, ніж у всі попередні досліджувані роки. У 2022 р. ефективність діяльності АТ «Інтерпайп НМТЗ» суттєво знизилася, а у 2023 р. значно підвищилася.

6. Середньооблікова чисельність працівників підприємства щорічно зменшувалася: у 2019 р. вона становила 704 особи, у 2020 р. зменшилася на 86 осіб і склала 618 осіб, у 2021 р. зменшилася на 67 осіб та склала 551 особу, у 2022 р. зменшилася на значну величину – на 373 особи і склала 178 осіб, у 2023 р. зменшилася на 10 осіб та склала 168 осіб. Загалом за останні 5 років чисельність персоналу знизилася на 536 осіб. Продуктивність праці працівників АТ «Інтерпайп НМТЗ» збільшувалася з 2019 р. по 2021 р. з 2927,46 тис. грн./особу до 7026,67 тис. грн./особу; внаслідок зменшення чистого доходу від реалізації продукції у 2022 р. продуктивність праці зменшилася на 505,45 тис. грн./особу, у 2023 р. завдяки зростанню чистого доходу продуктивність праці працівників збільшилася на 9949,38 тис. грн./особу і склала 16470,60 тис. грн./особу. Ефективність використання персоналу у 2022 р. знизилася, у 2023 р. зросла.

7. Середньорічна вартість основних засобів АТ «Інтерпайп НМТЗ» зменшувалася у 2020 р. на 8972 тис. грн., зростала у 2021 р. на 146197 тис. грн. та у 2022 р. на 126506,5 тис. грн., у 2023 р. зменшилася на 67012,5 тис. грн. Фондовіддача у 2020 р. збільшилася на 2,305 грн./грн., у 2021 р. і у 2022 р. зменшувалася на 0,296 грн./грн. і на 6,630 грн./грн. відповідно внаслідок збільшення середньорічної вартості основних засобів та зниження чистого доходу у 2022 р., а у 2023 р. фондовіддача зросла на 3,436 грн./грн. внаслідок підвищення чистого доходу від реалізації продукції і зменшення середньорічної вартості основних засобів. У АТ «Інтерпайп НМТЗ» ефективність використання основних засобів знижувалася у 2021-2022 рр. та підвищилася у 2023 р.

8. Середньорічна вартість оборотних активів підприємства зменшилася у 2020 р. на 63217,5 тис. грн., у наступні роки вона зростала та досягла рівня 2280022,5 тис. грн. у 2023 р. Коефіцієнт оборотності оборотних активів зростав у 2020 р. на 0,507 оберти, у 2021 р. на 0,298 оберти, у 2022 р. зменшився на 1,583 оберти в результаті зниження чистого доходу від реалізації продукції та у 2023 р. збільшився на 0,608 оберти внаслідок зростання чистого доходу. Ефективність використання оборотних активів у 2022 р. зменшилася, а у 2023 р. підвищилася.

9. З метою підвищення ефективності діяльності АТ «Інтерпайп НМТЗ» запропоновано та обґрунтовано такі управлінські рішення:

1) збільшення експорту труб середнього і малого сортаменту на європейські ринки, внаслідок чого зросте ніша ринку підприємства, підвищаться обсяги продажів продукції, зростуть чистий дохід від реалізації продукції на 170851,3 тис. грн. і прибуток від реалізації продукції на 26062,1 тис. грн.;

2) освоєння нової системи зовнішнього полімерного покриття на основі епоксидного праймеру TEKNOS, внаслідок чого підвищиться якість продукції підприємства і зростуть обсяги її продажів, в результаті збільшаться чистий дохід від реалізації продукції підприємства на 108791,1 тис. грн. і прибуток від реалізації продукції на 16595,6 тис. грн.

В результаті реалізації обох запропонованих управлінських рішень, що забезпечують внесок у вирішення проблеми підвищення ефективності діяльності АТ «Інтерпайп НМТЗ», збільшиться обсяг реалізації продукції підприємства, підвищиться чистий дохід від реалізації продукції на 279643 тис. грн. (на 10,11 %), зросте повна собівартість реалізованої продукції на 236985 тис. грн. (на 10,08 %), збільшиться прибуток від реалізації продукції на 42658 тис. грн. (на 10,26 %), зросте чистий прибуток на 34979 тис. грн. (на 24,93 %), також підвищаться показники ефективності діяльності підприємства, а саме: рентабельність продукції зросте на 0,03 %, продуктивність праці персоналу збільшиться на 645,71 тис. грн. / особу (на 3,92 %), фондвіддача зросте на 0,552 грн./грн. (на 10,11 %).

ПЕРЕЛІК ДжЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Отенко І. П. Ефективність як основне поняття та критерій діяльності підприємства. *Бізнес Інформ*. 2020. № 6. С. 190—195.
2. Нечипорук А., Таранич О. Управління ефективністю виробничої діяльності підприємства: сутність та значення. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 56. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-161>
3. Воробйова Л. Д., Воробйов В. В. Підвищення ефективності діяльності машинобудівного підприємства та визначення показників ефективності. *Ефективна економіка*. 2024. № 2. URL: <https://www.nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/3072>
4. Ємельянов О., Петрушка Т., Симак А. Показники ефективності використання виробничих ресурсів як інструменти діагностики господарської діяльності підприємств. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 36. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-36-32>
5. Гарафонова О. І., Василюк Н. П. Концептуальні підходи до процесу управління ефективністю діяльності бізнес-організацій. *Economic synergy*. 2022. Вип. 3(5). С. 27—37.
6. Гудзь П., Гудзь М., Чернятин М. Оцінка ефективності управління промислового підприємства на основі фінансових показників діяльності. *Управління змінами та інновації*. 2022. № 3. С. 27—32.
7. Фісуненко П. А., Шевченко К. І. Критерій оцінювання ефективності діяльності підприємства в забезпеченні їх економічної безпеки. *Економічний простір*. 2019. № 151. С. 185—200.
8. Деренська Я. М. Оцінка ефективності діяльності підприємства. *Mechanism of an Economic Regulation*. 2023. № 1 (99), С. 81—85.
9. Далик В. П., Чорній Б. І., Гарасим Л. С., Бобко О. В., Георгієвський Н. К., Фар'ян В. О. Забезпечення ефективності діяльності підприємства.

Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки». 2023. № 10. doi: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2023-10-9189>

10. Боковець В., Мороз О., Краєвська А. Оцінка ефективності управління підприємствами в конкурентному середовищі. *Innovation and Sustainability*. 2023. № 2. С. 97—109.

11. Галузкін А. Г. Шляхи підвищення ефективності управління інноваційним розвитком будівельних підприємств. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2023. Вип. 56. С. 10—16.

12. Чикуркова А. Д., Добровольська Е. В. Забезпечення управління ефективністю функціонування м'ясопереробного підприємства. *Подільський вісник: сільське господарство, техніка, економіка*. 2023. Вип. 1 (38). С. 166—172.

13. Ачкасова Л. М. Система управління ефективністю діяльності підприємства. *Економіка транспортного комплексу*. 2023. Вип. 41. С. 5—17.

14. Глушко А. Д., Бикова М. В. Управління ефективністю операційною діяльністю підприємства в аспекті забезпечення фінансово-економічної безпеки. *Економічний простір*. 2023. № 184. С. 143—147.

15. Семененко Ю. С. Методи оцінки ефективності діяльності компаній. *Наукові перспективи*. 2024. № 2(44), С. 904—916.

16. Березовська Н. І. Аналіз ефективності управління змінами в економічних відносинах з метою досягнень цілей сталого розвитку. *Наукові перспективи*. 2024. № 4(46), С. 470—483.

17. Заєць М. А., Мірошніченко О. В., Скальська А. Р. Шляхи удосконалення системи управління підприємством. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом*. 2024. Вип. 2 (74), С. 116—122.

18. Савченко С. М., Нікітін В. Г. Сутність та принципи стратегічного управління ефективністю діяльності підприємства. *Ефективна економіка*. 2021. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8656>. DOI: 10.32702/2307-2105-2021.2.92.

19. Турчіна С. Г., Дашутіна Л. О. Управління ефективністю діяльності підприємств малого бізнесу. *Інфраструктура ринку*. 2021. Вип. 53. С. 91—97.
20. Буяк Л. М., Семененко Ю. С. Підвищення ефективності діяльності компанії на основі досвіду роботи з незадоволеними клієнтами. *Наукові перспективи*. 2024. № 1 (43), С. 394—404.
21. Ткачук Г. Ю. Ефективне управління підприємством в умовах кризових станів та ризиків. *Економічний простір*. 2023. № 183. С. 64—68.
22. Лизогуб А. О. Синергетична модель організаційно-економічного механізму інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств. *Наукові перспективи*. 2024. № 2(44), С. 772—783.
23. Струтинська Л. Р. Ефективність інноваційних заходів у діяльності підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2022. 32(3), С. 49—54.
24. Колеснік Т. В., Костюченко О. Є., Красицька Л. В. Підвищення ефективності виробництва за рахунок участі працівників у розподілі прибутку підприємства. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2018. 4(27). С. 476—484.
25. Шифріна Н. І., Українська Л. О., Марченко О. С., Черкашина Т. С. Підвищення економічної ефективності підприємства на основі автоматизації управління мотивацією персоналу. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2019. 3(30), С. 196—205.
26. Касич А. О., Чмельова А. А. Цифровий менеджмент як механізм підвищення ефективності діяльності підприємства. *Вісник НТУ «ХПІ»*. 2024. № 1. С. 58—63.
27. Похилько С. В., Єременко А. Ю., Геніна Д. С. Підвищення ефективності підприємницьких проектів в інтернет-середовищі завдяки використанню діджитальних інновацій. *Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка*. 2022. № 1. С. 31—40.
28. Бурдонос Л., Виноградня В. Сучасні підходи управління ефективністю діяльності підприємства. *Scientific Collection «InterConf»*, 2022. № 126, С. 42—47.

29. Григораш О. В., Булигіна Д. О. Фактори підвищення ефективності діяльності підприємства. *Приазовський економічний вісник*. 2018. № 6 (11). С. 149—153.

30. Строченко Н. І., Ковальова О. М. Формування напрямів підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу на основі його оцінки. *Приазовський економічний вісник*. 2023. Вип. 2(34). С. 42—49.

31. Марценюк О. В., Давидюк В., Ружицька К. фактори підвищення ефективності діяльності підприємства в сучасних умовах господарювання. *Причорноморські економічні студії*. 2023. Вип. 81. С. 107—112.

32. Сайт АТ «Інтерпайп НМТЗ». URL: <https://nmpp.interpipe.biz>

33. Річна фінансова звітність АТ «Інтерпайп НМТЗ». URL: https://www.nmpp.interpipe.biz/investors/reportingissuer/richna_fin_zvitnist/